

מראה מקומות ליעון

בלב היומי

לעין הרץ צבי בחד"ר מרדכי ורשותו מרת רחל לאה בת חד"ר אברהם אלישור ז"ל

גלוון מס' 527

חומר עיתוי במחנה
חד"ר אברהם אליעזר מרדכי שילטיא לונדון

בס"ד, א' שבט התשע"ה. מסכת יבמות דף קט – דף קכט

ראייתינו, מכל מקום ATI שפיר היטלקא דעתך בנישואין דרבנן יעקרו איסור אשת Ach.

ג) גמי, מודים חכמים לרבי אליעזר וכו' שאסורה ליבם. בכתבובות (עג) הגירסת בבריתא חולצת ולא מתייממת. וכותב הרא"ש (בסוגיין סימן ה'), לדעתה זו, אף על גב דמן התורה חשיבא לגרושות אחיו ואינה נופלת ליבום, מכל מקום חולצת. משומ דאייכא מאן דלא ידע לגירושין, וילמד להתריר יבמה לשוק. והקשה מהרש"א, אם כן, מה הקשו לעיפא דאמר טעמא דרבי אליעזר משום דעתה עליו שעיה אחת באיסור, מהבריתא חולצת. הא אפשר דחולצת משום דאייכא מאן דלא ידע לגירושין ואותי למישרי יבמה לשוק. ונשאר בצריך עיון. ותירץ הקרבן נתנאל (אות פ'), ועל ברחר אין זה עומו של רבבי אליעזר, דלדעתו עבי חיליצה אף במגרש יתומה והחוירה ומת, דמדאוריתא מותרת לשוק וכל קידושה לא היו אלא מדורבן. וליכא למיגור משום מאן דלא ידע לגירושין, דהו גירסה לגירסה.

ד) גמי, בעא מיניה רבא מרוב נתמן צורתה מהו. כתוב הרוי"פ (לו: מדפי הרוי"פ), דלמסקנא דעתה חולצת או מתייממת, הוא הדין לצורתה של יתומה בחיה האב לרaben, דהיא אסורה וצורתה מותרת. והקשה הרא"ש (סימן ה') בשם הראב"ד, דבשלמא לרבי אליעזר צורתה מותרת משום דהו גירסה לגירסה, אלא יתומה בחיה האב לרaben, כיון דהיא ערוה דעתך אח מן התורה, מנין דלא גורו בצורתה. ולכך הסיק הראב"ד, דשתיהן חולצות ולא מתייממות. וכותב הרא"ש דאין להוציא כדברי הראב"ד, מראיתא לעיל

דף קט ע"א
א) גמי, דגוזר הגני משום יתומה בחיה האב. איתא בכתבובות (עד.), שלא פליגי חכמים ורבי אליעזר אלא דזוקא בהשייה אביה ונתגרשה והחוירה גודלה אצל. ובאה פליגי, דלחכמים אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין, ולרבי אליעזר אין אדם יודע דקידושי קטנה כלום, וכשבעל על דעת הקידושין הראשונים בעל. וכותב רשי" (שם ד"ה ופליגי, דלא גרטסן ליה). ועל כל פנים לפי גירסה זו, ברייתא דהתקם פליגא אמרתניתין דיין דאסר רבי אליעזר אף במרש גודלה והחוירה. ודיקיק הריטב"א (בסוגיין) מדברי רשי" (שם בא"ד). דסבירא ליה, דגוזרה דרב אשיש משום יתומה בחיה האב, היינו יתומה בחיה שהחוירה כשהיא קטנה, גודלה עצלו ומטה. [מדכתב דלמי דמברואר בסוגין ר"א דקידושי קטנה נמי אסורה להתיבם בהחוירה, ליכא סמך דסובר ר"א דקידושי קטנה שגדלה ובעל סתם, דלא חלו הקידושין דאוריתא. ומוכח, לדידיה הגירסה היא אטו קטנה ממש, ולא קטנה שגדלה]. אך הריטב"א דחיה, דאין טברא לגוזר באופן שכבר גודלה אותו היכא שמית כשהיא קטנה. לך ביאר, דגוזרו החוירה כשהיא גודלה אותו היכא שהחוירה כשהיא קטנה גודלה עצלו, דבאה החסרון משום בעל דעת קידושין הראשונים בעל, וכגדאיתא בכתבובות (שם).

ב) גמי, האי מאי למימורה פשיטה. ביאר העורך לנו, דליך קושיא מהכא לבאי ורבא דפירושו באופן אחר. דיש לומר על פי דברי רב החסדא לעיל (פט), דיש כה בנישואין דרבנן, לעקוור איסור DAO. ואמ' דהדיי כל

מוסיף לאסור עוד. וכן הבונה במה בומן איסור הבמות, חושב דעתו שמצויה דמקריב קרבן. אמנם טועה הוא, אכן דתורתה צוותה להקריב קרבן בפנים הרו אף צוותה שלא להקריב בחוץ. וכן בnder, דתורתה אסורה הדברים האסורים, ואם הוא מוסיף לאסור עוד דברים נקרא חוטא, דהיינו במה שאסורה התורה.

ו) גמי, מן הפקדנות בבר מטה וכו'. ופירש רשי"ד "ה בבר מטה, בגין עירו שמא יטול את שלו ויחזר ויתבענו. אמנם מהירוש"א (חידושים אגדות) פירש, לדוקא אם צוותה של בן עירו שומר כבתו, לא יקבלנו, ממשם דין בזה תועלת], אבל אם ביתו איינו שומר כל כך, או דהוא או רוח יקבל ממנו.

יא) גמי, קשים גרים לישראל בספחת בעור. ופירש רשי"ד "ה קשים, מטעם דין בקיין בדקוקי מצוות ולמדין ישראל ממעשיהם. ורש"י בנדра (יג:) ד"ה בספחת פירש, וכיון דאיןם בקיאים במצוות הם מביאים על ידי זה פורענות. עוד פירש, מטעם כלל ישראל ערבים זה וזה. ודוחה האי פירש. והירוש"א (חידושים אגדות בסוגין) כתוב, דלווי פירושו, לענין גרים נמי מתפרש בלשוןUberot, כדכתיב "כל ישראל ערבים זה וזה". והמקבל הגור להיות מכלל ישראל הרי הוא נעשה ערבי גם בעדו, והיוון בספחת שהוא נספח להיות ערבי גם בעדו. והתוס' (שם) וכן לעיל (מו:) ד"ה קשים ביארו, מטעם דמתערבין במשפחות ישראל, ואין שכינה שורה אלא על המשפחות המיחוסות בישראל. והתספות ישנים לעיל (שם) (אות ב') פירשו, כשהשגרים מדקקין במצוות יותר מאשר ישראל, השית' מתעניש לישראל שאין נזהרין במצוות כמהותם.

יב) גמי, דקסבר קידושי קטנה מיתה תלו וכי גדרה גדי בהירה וכו'. ופירש רשי"ד "ה גדי, בתה"ר, מוגדלת תפטי קידושי מעיקרה ואיגלי מילתה למפרע וכו'. והקשה הריטב"א איך אפשר דהקדושים יהפכו לדאוריתיא לדוחות את הזיקה. והקמן אורה תירץ, דמה שקטנה אינה יכולה להתקדש מדוריתיא, היינו כיון שאין לה דעת ויכולת למאן. והיכא שלא מייננה ומסכימה בדעת גודלה לקדושים, הרי שמעשה הקדושים שהיה בקטנותה חל למפרע, כי נשלם חטרון הדעת. והרשב"א, ביאר דמקרותה מדוריתיא, [זהינו בשעה שגדלה, ולא למפרע כרש"י] ודוחה אהותה הגודלה הזוקקה מדוריתיא. והקשה, היאך הקדושים שהיו בקטנותה מדורבן, חלים כשורלה מדוריתיא. ותרץ, העשאים אמר לה בתחילתה הרי את מקודשת לי במעט אל, לאחר שתגדל. ואף שנתאכלו המעות מהני, כיון שנשאר עלייה שעבוד הכסף. ואף מדוריתיא אין שעבוד לקטן, מכל מקום כיון דתיקנו לה החמים נשואין, הרי היא משתעבדת בסוף קדושיה, וגדרים עימה. ודוקא אם קדשה מהתילה בסוף. וכן משמעות דברי התוס' בד"ה וכי גדרה, דקשיא להו, הא اي מקדש אהות יבמה, לא נפטרה היבמה. והיאך תיפטר כאן, הא اي אפשר לה לדוחות עבשו הזיקה. וכותב ותריצו, דכיון דהקדושים באים ממילא נפטרה היבמה עצמה. וכותב המשנה למלך (פ"ד מאישות ה"ז), שלא מחייב לאחר שתתגידי או תשחרורי, הרי דבר שלא בא לעולם. והחתם הו מחוسر מעשה גירות, או גט שחזור. אבל הכא דין אלו אלא מחוסר זמן, דעתית ממילא. לא מיחשב דבר שלא בא לעולם.

יג) גמי, דתניא המקדש את הקטנה קידושה תלויין וכו' כתוב הרשב"א,

(ב): דביבולה למאן ולא מייננה צורתה חולצת ולא מתיבמת, והכי נמי צורתה של ערווה קטנה היא. דשאני ערווה זו, שיש לה היתר לעצמה אם גדרה אצל. הלך לרבי אלעזר דגור אפיקל בגודלה ועלמא אותו יתומה בחיי האב, שמא יטעה אדם לומר דקידושי קטנה כלום, כל שכן דגור בצרה דידה. אבל לרbenן שלא גרו אפיקל בדידה אם גדרה אצל, כל שכן שלא גרו בצרתה ומתיבמתה.

ה) רשי"ד מה מוציא את אשטו בגט, ואין מלמדין אותה למאן כדי אמר בגמי ירחק אדם מן המיאוין. הקשה הגרע"א, הא הטעם שיתרחק מן המיאוין דלמא תחרט על המיאוין (בדלקמן). והכא כיון דלולי שתמאן אסורה לו לעולם, ודאי דלא תחרט על המיאוין, ואמאי לא מלמדין אותה למאן.

ו) גמי,ומי שרי והתני בר קפרא וכו'. ביאר מהירוש"א, דקושית הגם' מהא דיתרחק מהמייאוין. אבל מהא דידבק אדם בחליצה לא הקשו אמרי הכא תחריבם, דהרי מה שתירצו מייאוין מצוצה שאני, לא תירץ אמרי לא תחולץ. אלא על כרחך דגבוי חלייה סמכו על רבנן דפליגי עלABA שאול וסברוי, דיבום עדיף מחליצה.

ז) תוס' ד"ה ויתרחק, בתה"ד, עד שיביאו ראייה שהיא בוגרת. וכותב מהירוש"ל, דלאו דוקא בוגרת אלא גודלה, וכן איתא בפסקין תוס' "גודלה". וביאר העורק לנדר דבירו, דהרי משהגעה ל"ב שנים ויום א' והביאה שתי שערות שהיא נערה ממש מאנת, ולא בעין בוגרת, דהרי שששה חדשים לאחר מכן, אך כתוב, דהרי דוחק בדרכי התוס' מושום דלאו דוקא כתבו בוגרת. לך ביאר על פי דברי רשי"ד בנדра (מו:) ד"ה להחמיר, דיש אומרים דממאנת עד שתהא בוגרת. ואף דרש"י דחיה דבריהם, אפשר דלכך התכוונו התוס' דידן.

דף קט ע"ב

ח) גמי, אתיא דרידפה דרידפה. ופירש רשי"ד "ה אתיא, לומר, דיש שכבר גודל להבאת השלום כמו בಗמילות חסדים. והקשה מהירוש"א (חידושים אגדות), אמרי מיתי להאי גזירה שווה לומר מר שכר גודל, הוא אף אם לא היה שכבר גודל, יש להדק בהבאת השלום שנאמר "בקש שלום ורדפהו". ועוד, דכיון דתלויב בשכר הנדר, אמרי לא כתבו דיש להידדק בגמילות חסדים. לך פירש באופין אחר. דנקט ג' דברים דיש להידדק בהם אף דפעמים יש לצדך בהיפוך. כגון, ביבום לשם מצווה, ואף לאבא שאל הו א קודם להחליצה. וכן בהפרת נדרים אם נדר לשם מצווה ונודר בעת צרה. וכן בהבאת שלום, דאסור לעשות שלום עם אויבי ה'. ואף על פי כן על הרוב יש להידדק בדברים אלו, דהמייעטו הוא שמייבמין לשם מצווה. וכן בנדרים, המיעוט הוא למצווה. וכן בשלום שיש לידדק עם רובא ועלמא בהבאת שלום, ויליך ליה מלון "ורדפהו", דמשמעותו שיש לידדק בו. ולכך הוצרך לגזירה שווה דרידפה דרידפה, דלווי זה היה מקום לפреш, דבקש שלום משונאי, ואם איינו רוצה בשלום ורדפה כדי שאתה לא תהיה הנדרך. ומהגוזרה שווה ילפין דהורדיפה קאי על השלום, והיינו לדודך ולחשוף את השלום כמו ברודף צדקה.

ט) גמי, הנדר באילו בנה במה. הר"ן בנדרים (כב), ביאר הדמיון. הד叙述 חושב דעתה מזויה משום דתורתה אסורה עליו דברים האסורים, והוא

הרשות, דלפי מה שפירש רשי' לעיל (נו): ר"ה יש, (ועיין שם בתוס' ר"ה רב), דרב סובר כרב הונא דחוופה קונה, תיפוק ליה הכא דקנה משום החופה אף דלא בעל.

ד) רשי' ד"ה וקא אפקעינהו, ורבנן אמרי דחווט אשה מבعلا לא נהיוי קידושין. הקשה הרמב"ן מאי שנא מהא דאיתא בקידושין (ג. מה): אדם באה להתקדש לאחד, ובא אחר וקדשה ונתרצית, דמקודשת לשני, ולא אפקעינהו רבנן לקידושין. ותירץ, דהכא שאני דחטפה בעל כרחה, והוא אפקעינהו רבנן לקידושין. ואיך קידושין מיניה כדאמר רבashi גופיה תליווה וקידיש, אפקעינהו רבנן לקידושין לא שונ הגמי' מרווה. עוד תירץ, בבבא בתרא (מה). אך כתוב, דלפי זה אין לשון הגמי' מרווה, והוא רוצה לחזר ולישא שאין דין זה אלא בנוסחאת הקטנה וגדלה עמו, והוא רוצה לחזר ולישא משוגדלה והיא נשמעת לך, שאין חכמים רוצין שייחו קידושין אלא לה, כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר, דהא מכל מקום אסורה לשני, משום דרבנן, אלא לענין סמכות דעת הקטנה. (ועיין באות הבהאה)

ז) תוס' ד"ה לפיכך, בתוה"ר, או משום דיש כה ביד חכמים לעkor דבר מן התורה. הקשה העורוק לנר, אדם כן, מי נפקא מינה בין קידושי בסוף לקידושי ביאה, ומאי מקשו בגמי' קדיש בבייה Mai Ai Akka למימור. ועוד, ודוקא רב חסדא לעיל (צ): סובר, דיש כה ביד חכמים לעkor דבר מהתורה בקום ועשה, אבל לרבי אש (שם) משמע, דין כה לחכמים לעkor אלא בשב ואל תעשה, והכא הוイ קומ ועשה כיון דנסחת לאחר. ותירץ בדוחק את הקושיא השניה, והתוס' הסתפקו האם אפקעינהו משום דאמר כהת משה וישראל, או משום דהפקירו הממון של הקדושים. ונפקא מינה בלא אמר כהת משה וישראל אם יש אפקעינהו. אך ציין לתוס' בבבא בתרא חכמים לעkor דבר מהתורה, והדרא קושיא לדוכטה. אמן רשי' בד"ה וקא, פירש, אפקעינהו משום דאמר כהת משה וישראל.

ו) רשי' ד"ה קטנה וחרשת, לא יעדין בהי ניחא ליה והי חשיבא אשתו טפי. ל�מן (בעמוד ב') פלייגי אמרוראי, אם יש ספק אם ניחא ליה בקטנה או בחרש. או דחרשת קנויה ומשוירת, וקטנה ספק קנויה قولיה, ספק אינה קנויה כלל. ולכואורה נראה לבאר, דמה שכתב רשי' דלא יעדין בהי ניחא ליה הינו לדעה הראשונה, ומה שכתב הי חשיבא אשתו טפי הינו אליבא דדרעה השניה. (א.ב.)

ז) רשי' ד"ה בונס, שאין גיטו מפיקיע קידושי אחיו פכח וכבר. הקשה העורוק לנר, אמר נקט רשי' הטעם משום קידושי אחיו דלא הווי זיקה אלא מדרבן. ולא נקט משום יבום החרש דקונה מדאוריתא, דהרי לא בעין דעת ליום. ותירוץ, דשיטת רשי', דחרוש אינו קונה בביית יבום מן התורה.

ריש שהוכיחו מכאן, דאף שגדלה והביאה ב' שערות יכולה למאן כל זמן שלא בעל, מدلא תירצוDKידושה תלויין לענין מיאון, דעד שתגדל יכולה למאן, ולאחר מכן יכולה. ודהה, דלעומם אינה יכולה למאן אחר שגדלה והביאה ב' שערות, אף דלא בעל. והא דלא תירצו כן, משום דהילשון "קידושה תלויין" לא משמע הכி. דהרי היא עדין מקודשת מדרבנן, ולא בעל, איינו משוםDKידושה השטנו. דהרי היא עדין מקודשת מדרבנן, אלא משום דלא תיקנו לה חכמים מיאון משוגדלה. וכן כתבו התוס' ר"ה דרכון, אמן מדברי רשי' שכותב בד"ה מיתלא תלי, כל ימי קטנות. משמע, דכשוגדלה כבר לא מיתלא תלי. ווצריך לבאר דבריו דמשום שאינה יכולה למאן בו איינה יכולה לומר דבר כל זמן שתרצה יכולה למאן בו. כמו שפירש בד"ה הבא. דהינו שלא פירש דמיתלא תלי, הינו לענין אי הוא קדושין

בריבנן, אלא לענין סמכות דעת הקטנה. (ועיין באות הבהאה) יד גמ', דאמורה הוא עדיף מינאי וכו'. פירש רשי' ד"ה דאמרה, דהוא עדיף דሞzie'a בעל כרחה, והוא עדיפה דמנהנת בעל כרחו. וכותב הרמב"ן דאין פירשו מובן. [ועיין באות הקודמת, ונראה דכוונתו, דתחליות הרוי לא שיכת למה שהוא או היא יכולם לעשות, אלא אי יבעל. וכמשמעות דברי הרשב"א ותוס']. ופירש בשם רבינו האי גאון, דרב ששת אמר כן על רבייה דרב נחמן, דאף שאני עדיף ממנו במתניתיא הוא עדיף ממוני בפלפולא דתיריצה שפיר.

טו גמ', והא איתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת וכו'. כתוב הריטב"א, דיש אומרים, דדוקא בשנטקדשה שלא בפניו הריאון פלייגי, אבל נתקדשה בפניו, כולל עולם צריכה גט משני. כמו באומרת לבולה גרשתי נסאנמנת. ויש אומרים דפליגי אף בשנטקדשה בפניו הריאון. דלא דמי לאומרת לבולה גרשתי נסאנמנת, דהותם הם נשואין גמורים. אבל הכאDKידושי הריאון מספק, סבורה היא שיכולה למאן, ורק אין לחוש לקידושיה.

דף קי ע"א

א) גמ', לא דבעל. כתוב הריטב"א, דהשתא דאוקימנא בעל, אם לא בעל נתקדשה לאחר, אפשר דהראISON יתן גט והשני ישאה. אבל אי אפשר שהשני יתן גט והראISON ישאה, כיון דהו כמחoir גירושתו ואסורה. ואם הראISON לא בעל ונשאת לאחר, כיון דהו נישואין DAOРИיתא מיקלקלה BIIG דברים, משום דמייחלפה באשה שהלך בעלה למדינת הים. ולא דמי לאשת איש שנשאת במזיד דאיתנה מתקלקלת, דהכא שאני דניותוי השני هو DAOРИיתא.

ב) גמ', בהיא קאמר רב משום דaicא תנאה. כתוב העורוק לנר, דלהוה אמיןיא דרב מודה לשמואל בקטנה שלא מיאנה דעל דעת קידושין הריאונים הוא בעול, הא דאמר רב לעיל (קט.), בדעת רבנן גמליאל, דמייריב בעול ומשום דהקידושין מפיקיעין את הזיקה, על כרחך דמייריב בעול להדייא לשם קידושין. וכן צריך לומר בתוס' ר"ה והא, דהקסו דהזה אמיןיא דרב צריכה גט מספק, על כרחך הא דרבנן גמליאל דפטורה אחותה בודאי, משום דבעל בפירוש לשם קידושין.

ג) רשי' ד"ה אבי כורסייא, וקס"ד כשאר חופות שעדין לא בעלה. הקשה

יר) גמ', רלא ידעין אי בקטנה ניחא ליה וכו'. ביאר הקרן אורה, דרבוי אדא בר אהבה סבר, דעתמא דמתניתין, דכיוון דקנין אחת מהן אלים טפי מחברתה, לא ניחא ליה. ואף דתרויהו קניות לו במקצת, מכל מקום תקנו רבנן דלא תפטור חדא לחברתה, משום דאתה מהן נראהית יותר באשתו. וקאמר רב אדא דחרש עדרף ליה חרשת משום דבת מיניה היא, וחשייבא אשתו טפי, וביאתה פוטרת הקטנה. ורב נחמן פליג וקאמר, דאף בחרש מספקא לנו הי ניחא ליה, ואין אחת פוטרת צורתה.

טו) גמ', שם. הקשה החזון איש (נשים סימן קב' ט סק' ט), דמשמע דבר אדא בר אהבה פליג אדרב, לדידיה רך את מהן קנייה, ובן לא ידעין אוילו היא. ואילו לרבות, חרשת קנייה ומשוירית וקטנה קנייה ואינה קנייה (ועיין באות הקדומות). והקשה, דזהו לקמן (קייא). הוכיחה הגמ' מביריתא כרב, והיאך פליג עללה רב אדא. ותירץ, דודאי מודה רב אדא לרבות, והוא קאמר "דלא ידעין בהי ניחא ליה" אין הכוונה דמחמת הספק רך את חרשת החזיבא באשתו, וכайлו הקטנה אינה אשתו כלל, ומושם הכל חרשת פוטרת צורתה הקטנה.

טו) גמ', קטנה קנייה ואינה קנייה. הקשה הקרן אורה, אמראי תקנו חכמים בגדר קידושי קטנה יהיו כספק קידושין, ולא השוו קידושיה לקידושי החרשת. ותירץ, דעתמא משום דיכולה למאן ולבטל הקידושין לאחר זמן, דאו יתבטלו הקידושין למפרע, ומאייך גיסא אם לא תמאן יתקיים קנייה ודמי לטפק קידושין. וכיון דראואה היא לקידושין לבשגדיל, עדיפה היא מהרשת, ובאשר תקנו לה קידושין קבוע דיהיה בספק קידושין גמורין. מה שאין כן חרשת דהויא רך קנייה ומשוירית. והוכיחה בדבריו מהרמב"ם (פ"ה מבום ה"ג) שבכתב "דקטנה תקנו לה קידושין, וקידושיה תלויין עד שתגדיל". והקשה הלחם משנה, אמראי לא הביא הרמב"ם את הטעם האמור בגמ' דקטנה קנייה ואינה קנייה. וכותב הקרן אורה, דלפирושוathi שפיר, דזהו גופה הטעם דתקנו שתהייה קנייה ואינה קנייה. (ועיין לעיל קט. אות יג ויד).

יז) Tos' ד"ה ומקומו אקוותא, פירש בקונטרס וכור' וכן פירש ר"ח. העיר העירונית לנור, דרש"י ד"ה ומקומו אקוותא פירש בן רך לגירסתא דקמ珂ו אקהטה. אך לגירסת התוס' אין שייך לפרש בן. אלא פירש, דמקהילין תלמידים סביבם. והוא מלשון "יקחו המים". והביא, דהעירונ רבי פירש ר"ח וגרס קמ珂ו אקהטה. עוד כתוב העירונ לנור, גם לגירסתא דקמ珂ו אקהטה אפשר לפרש לשון אסיפה, וככפירים התוס' נהה (יט). ד"ה אמר, וכמו "ולא יקחת עמים". [ואמנם רש"י בפירוש התורה (בראשית מ"ט, י) פירש בן, והוכיחה מסוגין].

יז) גמ', בונס חרשת ומוציאיה בגט וכו'. אמן דעת הרמב"ם (בפ"ה מבום ה"ג), דהקטנה תמאן, ויכנות החרשת. והראב"ד השיג עליו, דבגמ' אמרו דתמתין עד שתגדיל ותחלץ. ועוד, דזהו לא התירו לעיל (קט). למאן, אלא לצורך מצות יבום דאוריתא. אבל הכא היא חרשת היא

מאי טעמא כתוב רש"י להאי טעמא, הוא קידושי חרשת אינם אלא מדרבן, ומושם הכל אינם יכולם להפקיד לזכות אהותה דהויא דאוריתא. וכותב, דאפשר דרש"י אני לפרש אף אליבא דרבוי אלעור לקמן (קייג). דהיינו על אשת חרש אשם תלוי, דהויא ספק דאוריתא, והוא הדין לחרשת אשת פחק, ונשאר בערך עיון.

ט) Tos' ד"ה וכי תימא, הווה מציע לאקשוי טפי. הרמב"ן תירץ, דהטעם דהוכיח הכא, היכי מציע מפיק לה בגט, אבל הא דלהלן בקושית רב יוסף הוצרכו להוכיחו כן.

י) Tos' ד"ה או נשטה, בתוה"ר, דלא בעי לאוקומי כרשב"ג כיון דרישא לא מיתוקמא כוותיה. הקשה העירונ לנור, דבגיטין (עא). מיתתי אבי ראייה מהא מתניתין דלאأتיה כרשב"ג, ודוחה רב פפא, דלעומם אתיה כרשב"ג והכא מיריב באינו יודע לכחות, דמודה רשב"ג דלא יוציא עולמית, ונדהה תירוץ התוס' . ותירץ, דאבי הקשה הכא לשיטתו שם, דaicא ראייה מהא מתניתין דלא כרשב"ג. אך הקשה, אמראי הסיקו דהויא תיובתא דרבא, דלמא סבר רב פפא, דהא מתניתין אתיה כרשב"ג דהוא כותב ואחרים חותמים. ועוד, דאף לשיטת אבי דהא מתניתין דלא כרשב"ג, לא הווי תיובתא, כיון דבדוחק אפשר להעמיד המשנה בתרי תנאי.

יא) בא"ר, ווא"ת וכו'. תירץ העירונ לנור, על פי דבריהם שרצוי להוכיח הבדיקות, דהויר פריך לעיל ממתניתין דב' אחין א' חרש וא' פחק, נשואין לב' הכריות א' חרשת וא' פחקת. ומשני, דאייר בפקחת ואחר בר נתחרשה. ואם כן הוא נמי היה פחק ואחר בר נתחרש, דהא משווה להודי, ואמרי כונס ואינה מוציאה עולמית, הרי לרש"ג הוא כותב ואחרים חותמים. ועל כרחך מתניתין לא אתיה כרשב"ג, ואפיילו לרבות פפא. ואף דהגמרה נקט בבא נתחרש או נשטה. יש לומר, דבבאה קמייתא נקט, אבל לעניין שלא נאמר דרש"ג הוא, סמיך אבבא בתיריה.

יב) רש"י ד"ה ומדහן חרשין מעיקרא וכו' ל"ג, דבלאו הכא מציע מותיב מיניהו. העירונ לנור יישב הגירסתא שלפנינו, דאלילו מייריב בפקחות ולבסוף נתחרשו, אין להוכיחות מחרשין לחוז. דאפשר לתארץ, דנקט יכנוסו ולא יחלצו, משום הרך בבא דשתי חרשות נשואות לשני פקחים, דאי אפשר להலוץ כיון דהויא פקחות מעיקרא. ולכך הוצרכו להוכיח מדහן חרשין מעיקרא איננו נמי חרשות מעיקרא.

יג) גמ', תיובתא דרבה תיובתא. איתא לעיל (קד), אמרוי דבי רבי ינא חליצת חרש וחרשת פטולה, משום דאיןם בامر ואמרה. והוכיחו התוס' בד"ה והא, מנלן דהוא הטעם, דלמא טעמא משום דלאו בני דעה נינחו. והקשה הישרש יעקב (בسوיגין), הא מהא דסימחה הגמ' בסוגין דתיובתא דרבה, ואף חרש וחרשת מעיקרא, אין חולצין. מוכח דהטעם משום דאיןם בני קרייה. דאי משום דלאו בני דעה הרי יכולם להלוץ, כמו דחרש מוציא בגט משום דכensus ברמייה. ואמרי לא הוכיחו התוס' מסוגין. ותירץ, לפי הגירסתא בסוגין ברבא הוא דאמור חרש וחרשת מעיקרא חולצין, דהו רבעא סובר לעיל כדמורי דבי רבי ינא, דהטעם משום דאיןם בני קרייה. ועל כרחך דלאMRI דבי רבי ינא מייריב הכא בפקח ולבסוף נתחרש דאין חולצין, דהו רח� מעיקרו חולץ לרבעא. ולכך הוכיחו התוס' לעיל דלמא הטעם משום דלאו בני דעה נינחו.

וכמו שכותב הרמב"ם (בפ"ה מיבום ה"כ"ד), דבקתנה וחורשת העזרות זו לזו, תמן הקטנה ויכנות החrustת. ואף דתנא דבריתא לא סבירא לה הכי, דהא קתני "מת בעלה של חrustת קטנה יוצאת בגט" ולא אמרין דתמאן. מכל מקום היכא כבר עבר איסורה דבר על החrustת, אף בריתא סבירה דמלמדין לקטנה שתמאן כדי שתעקור נישואיה, ועל ידי זה נצילנו מהאיסור דבר על אחות זקוקתו.

(ה) רשי"ד "ה יתומות, משומם קטנה נקט. ותמה העורך לנר, הא הויה ליה למיניקט יתומה קטנה, וחרשת". לבך פירש, דנקט מילתה דפסיקה, דאף בחrustת אין קידושיה מן התורה,adam יש לה אב משכחת לה קידושין דאוריתא, כגון שקבל אביה קידושין כשהיא קטנה, וכדאמרין לפקן (קב:), דהעיד ר' יוחנן בן גודגדא על החrustת שהשיא אביה וכו'. והוסיף, לאפשר דלהכי כיון רשי"ד משומם קטנה נקט", דהיינו: בגונא דחרשת

קידושה אביה כשהיא קטנה דחויה קידושין דאוריתא.
(ו) בא"ד, בסוח"ד, האמר ר' נחמייה ביה פסולה פטריה. הקשה היישרש יעקב, וממאי פירש בדוחק דברדים ובעל קטנה נמי הויא ביה פסולה. ולא פירש בפשיות, דאף אי קדים ובעל חרשת וחוזר ובא על הקטנה, דבריאת חרשת ביה פסולה היא, (בדקתי מותניתין לפקן בעמוד ב'). מכל מקום לר' נחמייה ביה פסולה פטורת, כמו שפירש הלחים משנה בדעתה מוקמין לה כרי נחמייה הוייא חרשת ספק קטנה ספק אינה קטנה, וקטנה מוקמין לה כרי נחמייה הוייא חרשת ספק קטנה ספק אינה קטנה, והוא קתנייה ומשוירת, ומה איכפת לו דבר על הקטנה לאחר ביאת החרשת, הא ממנה נפרש נפטרת, דאי חרשת קטנה כבר נפטרת הקטנה בביאת החרשת, ואם אינה קטנה, שפיר מהניא ביאת הקטנה דבריאת בשריה היא. ולבר הוכחה לפרש, דמיירי בבא על הקטנה ואחר כך על החרשת, ולאשמעוין דאפילו כהאי גונא חשיבא ביה פסולה מחמת זיקת החרשת. אם נזכיר ביאור אמראי חשיב ביה פסולה, הא מיيري בנכricht והיכי שמעין דזיקת חרשת נכricht פסולת. (ט.ו.).]

דף קיא ע"ב

(ז) מתניין, בא יבם על הקטנה וכו' פסל את הקטנה. עיין מה שכתבנו לעיל>About'.

(ח) מתניין, מלמדין הקטנה שתמאן בו. הרע"ב גרש, בכלן מלמדין וכו'. כתוב התוו"ע, דבר זה תלייא בפלוגת הראשוניים, דלהראב"ד (הובא בספר הזכות לח: בדפי הרוי"ף), לא גרטיןן "בכלן", משומם דדווקא בגיןה הקטנה מלמדין אותה שתמאן כדי שיתקיים מצות יומם דאוריתא, אבל בחרשת וקטנה דתרוייתו קידושין דרבנן, אף לר' אליעזר אין מלמדין, דבאה מודה לחכמים שיתרחק אדם מן המיאונים. אבל הרמב"ן (בספר הזכות שם) כתוב, דבתוספתא ובשאר נוסחאות קטני "בכלן", וגם בחרשת קטנה מלמדין אותה שתמאן. דכינן דבר כל אופן תצא ממנו, למה לנו לאסור החרשת על שטיגל ותחלוץ ותפסל מן הכהונה לחטם. וכן למה לנו לאסור החרשת על בעלה.

(ט) שם, כתוב הרשב"א דהא דתנן ר' אליעזר אומר בכלן מלמדין את הקטנה שתמאן בו. הינו דוקא לעולא לעיל (קו:): דמماנת בין למאמרו בין

וקידושה מדרבנן. והמגיד משנה כתוב, דהרמב"ם סבירא לייה דסוגין דלא כרי אליעזר לעיל (קט.). דאמר מלמדין הקטנה שתמאן.

(יט) רשי"ד חrustת קטנה, קטנה ספק קטנה כולה ספק אינה קטנה כלל. בשות' אבני נזר (בן העוזר סימן רל"ז) דיק מלשון רשי"ד דקטנה קטנה בולה דחרשת אינה קטנה למגרי, דהינו שאין כל האשא קטנה. אך כתוב, דמלשון הריטב"א (בד"ה אמר רב חסדא), שכותב "שיש בה כח קניינו ואינו גמור", משמע דאינו שיור בגוף האשא, אלא דהKENIN קליש.

דף קיא ע"א

(א) גם, בא יבם על הקטנה וחוזר ובא על החrustת וכו', נאסרו שתיהן עלייו. מכאן הקשה הרשב"א (לפקן עמוד ב') על גירסת הרוי"ף במתניתין (לח: מדפי הרוי"ף) דלתא פסל את הקטנה. הא להדייא קטני הכא בבריתא דנאסרו שתיהן. והמגיד משנה (פ"ה מיבום ה"כ"ז), תירץ דמתניתין פlige'a אבריתא. ועוד הקשה הרשב"א, דלגייסטא זו מאוי קמשמע לו' רב חסדא דחרשת קטנה ומשוירת וקטנה קטנה ואינה קטנה, הא מתניתין היא. דעתמא דהבא על הקטנה וחוזר ובא על החrustת לא פסל הקטנה, משומם דהקטנה מותרת לו ממה נפרש כדאמרין בגמ' . וכן הקשה המהרש"א, והוסיף, לדדרוב ששת לא קשיא אמראי לא הוכיח ממתניתין. כיון דאיתא לאוכוחי דאפילו תנא דבריתא דפליג אמתניתין וסביר דבchor ובא על החrustת, פסל את הקטנה. מכל מקום לא פליגAMILTA דרב. אלא משומם גזירה הוא דפסל לה. והעורך לנר תירוץ, דادرוב חסדא נמי לא קשיא. דיש לומר, דאתה לאוכוחי ממילתיה דרב גופה דהכי סבירא ליה, וממילא נדע דמהאי טעמא קטני מותניתין דבhor ובא על החrustת לא פסל את הקטנה.

(ב) רשי"ד חrustת במאי תיpoon, בסוח"ד, תירוץ מותניתין משומם גזירה. וכן פירש רשי"ד לפקן (עמוד ב') ד"ה פסל. והmaharsh"א כתוב, דהינו דוקא לגירסת רשי"ד לפקן (שם), והראב"ד במתניתין (שם). אבל גירסת הרוי"ף (לח: בדפי הרוי"ף) והרמב"ם (פ"ה מיבום ה"כ"ז) היא, דלתא פסל את הקטנה. ולא קשיא מידי.

(ג) רשי"ד חrustת אסורה לעולם, בתוה"ד, הואיל ובשעת נפילה נפטרת מןנו. היישרש יעקב רצה לדיק מדרבי רשי"ד, סבירא לייה כשיתר רבינו חנגן המבויבות בתוס' לעיל (כו: ד"ה אבל הבא). דלמאן דאמר יש זיקה אמריןן "הוואיל ונארטה שעה אחת אסורה עולמית", אף בזיקה דרבנן. דלבר פירש רשי"ד, דאף אם מטה הקטנה חרשת אסורה, הואיל ונארטה שעה אחת, אף דהיא זוכה מדרבנן. אך דחה הדיק וכתוב, דאף אי סבירא לייה בהראשוניים דפליגי על ר"ח, [מדלא פירשו כוותיה], וסביר לשיטות רב לא אמרין נארטה חרשת אסורה בדרבנן. מכל מקום מדקתי בבריתא חרשת אסורה עולמית, משמע, דאף לאחר שתמונות הקטנה תהא אסורה. ומושום הבי הוכחה רשי"ד לפרש דהבריתא פlige'a אדרוב וסבירה דאמרין נארטה בדרבנן.

(ד) רשי"ד חrustת אסורה לעולם, אחר שנירוש הקטנה. הקשה היישרש יעקב, וממאי פירש דוקא דבר עליה לאחר שגירש הקטנה, הא בא עליה קודם גירושי קטנה נמי דין ה כי. ותירוץ, דבגונא שבא עליה קודם גירושי קטנה אין ציריך ליתן גט לקטנה, אלא מלמדין אותה שתמאן,

דאוריתא, אבל לספק דעתו של הפרישו לא, זה הוא הוי ספק ספקא. גם, יבמה יבא עליה כל דחו. כתוב מהירוש"א, אכן לפреш דרבי קרא ואפילו קען בן יומו יבומו יבום. זה אמרין לעיל (צ). עשו ביאת בן ט' כמאמר בגודל, דהינו דלא מהני יבומן אלא מדרבנן, וכמו שכתבו התוס' בקידושין (יט). ד"ה ומדאוריתא, (ועיין לעיל אות ט, ו"א). אלא ציריך לומר דמרובין מהכא דזוקא להר מלחתא דיבאתו מותרת, ולא אסורין לה משום דהשתא לאו בר הקמת שם הוא.

יז תוס' ד"ה לאחר, ואית' וכור' ולמה אין כופין. הריטב"א (לקמן קיב. ד"ה אמר) תירץ, אכן רוצה לחולץ לה שמא תפיסת לחזור לו, ולא יוכל להחוירה כיון שחולץ לה. והעורך לנער ביאר, דתוס' לא ניחא لهו בהאי שינוי, משום דሞקמיין לקמן (קיב). בוגט יוצא מתחת ידה, וסבירא لهו דמיירי בוגט יבמין, וככפירוש רשי"י בד"ה לא נבעלתי. ואם כן, בלאו הци אין יכול לקחתה. אבל הריטב"א (לקמן שם ד"ה רב אשוי) סביראליה, דמיירי בוגט סתם היוצא מתחת ידה, והבעל טוען דנתן לה הגט לאחר בעילה, ואם כן וראי יכול להחוירה אם לא יחולץ לה. (ועיין ללקמן (קיב). אות א-ב).

יח) תוס' ד"ה יבמה, מدل"א כתיב אחוי המת. ביאר העורך לנער, דחוצרכו לכחותך, משום אכן לפреш דמיירתא דיבמה יבא עליה קדריש, דהא דרשין מיניה לעיל (נד). דרשא אחרית. יט) תוס' ד"ה לא נסתורה, בולם שאין וכור' ע"פ שנכנסה לחופה. כן גרס הב"ח (אות ג). אבל המהרש"א גרס, "ואף על פि שלא נכנסה לחופה וכור'". ואשਮועיןן דרבבי מאיר, אפילו بلا נכנסה לחופה, איינו נאמן לטעון טענת בתולים לאחר שלושים יום, ודורי יסתר ויבעול בעילת מצוה. והוסיף, דהינו דומיא דהכא, דמיירי ביבמה דלית בה כניסה לחופה, ואפילו הци נאמנת רק בתוך שלשים, וכדרומי ר' יוחנן למנתניתין אליבא דרבבי מאיר.

דף קיב ע"א

א) גם, בשגיטה יוצא מתחת ידה. פירוש רשי"י לעיל (קיא): ד"ה לא נבעלתי, דמיירי בוגט יבמין יוציא מתחת ידה והוא אומר בעליך ודירג בוגט. והקשה הריטב"א, דכיוון דעת פי דבריו נמי אסורה לו משום דקיימה עליה بلا יבנה ממשום האי גיטה, אמאי בסיפא אין כופין אותו לחולץ. עוד, הא בעילא נמי גט לביאתו כיון שבא עליה אחרך, ואמאי קתני כופין אותו לחולץ דמשמע שאינה צריכא גט. לך פירוש, דמיירי בוגט סתם יוצא מתחת ידה, והוא טוען דבעל ואחרך נתן לה גט, ואינה צריכה חיליצה, והוא אומרת לא נבעלתי וגט יבמין הוא זה. ומשם הци בתוך שלשים נאמנת שלא בעל, כופין אותו שיחולץ. ולאחר שלשים דאיכא חזקה שבעל, אין כופין אלא מבקשין, משום דשוויה אנטפה החיטה דאייסורה. אבל גט אחר אינה צריכה דהא בעל טוען שננתן גט לביאתו.

ב) גם, שם. עיין באות הקדמתה. הקשה הריטב"א, הא כיון לדבריו בעל כבר נתן גט לביאתו ונפטרה ממנו, מיין איכפת לו לחולץ לה. (וכקושית התוס' לעיל (קיא): ד"ה לאחר). ותירץ, דיכול טוען שאין רוצה לחולץ לה, שמא תפיסת לו יוכל להחוירה אלו. והగרע"א (בתוס' על המשניות פ"ג מ"ב אות קח) תמה עלי, הרי האשא אומרת לא נבעלתי, ולדבריה שוויה אנטפה החיטה דאייסורה על ידי הגט יבמין שניתן לה, והיאך תחוורו אלו.

ליקתו. ובשמאנן את הקטנה אהני מיאונה לאכשורה לצורה. אבל לר' אוושעיא (שם) דיאינה ממאנת לזיקתו, לא קאי אקטנה וחורתה, דבי ממאנין את הקטנה Mai ahni lan, הא מכל מקום הקטנה צריכה חיליצה לזיקתה, ואוסרת את החירות, וכיון שתתיזין אסורה זו את זו, מודיע ממאנין את הקטנה, וועוקרין את הביאה, הא הזיקה עדין במקומה עמודה.

ו) מתני, דגט קטן איינו גט. מבואר דהקטן קונה את יבמותו דמשום הци מעריבין אותה גט. ולרש"י בקידושין (יט). ד"ה מדאוריתא, קונה מדאוריתא. אבל התוס' (שם) ד"ה ומדאוריתא, ולעליל (סח). ד"ה קニア כתבו, דקונה רק מדרבנן. והקשה הקהילות יעקב (סימן יב ד"ה ונראה), לתוס' אמראי אין עבורין על איסור אשת אה. וכתוב, דMOVICH מהכא דאייסור אשת אה פוקע מיד בשעת הנפילה ליבום, אף אם עדין איינו מקיים מצוות יבום. (ועיין מה שנכתב לעיל נב. אות ח).

יא) מתני, תגדלנו. הגרע"א בಗלוון הש"ס ציין לתוס' לעיל (ב). ד"ה יבא, דהוביחו ממתניתין, שלא בעי למצאות יבום ביאה הרואה להקמת שם, דהא קטן אין בייתו רואה להקמת שם. והקשה הקובץ העורות (סימן כ' סק"ז), דהא הכא לא קתני כלל דמקיים מצות יבום על ידי בייתו, והא דקטני "תגדלנו", לאשומעין דליך בזה איסור אשת אה. והוסיף, דהא שיטת התוס' לעיל (סח). ד"ה קニア, ותוס' קידושין (יט). ד"ה ומדאוריתא, דקטן אין קונה יבמותו מדאוריתא. ואם כן וראי אין מקיים בזה מצות יבום. (ועיין באות הקודמת ולקמן אות ט"ז).

יב) מתני, לאחר שלושים יום מבקשין הימנו שיחולץ לה. התוס' בכבא בתרא (ה): ד"ה מי שיחולץ הקשו, אמראי אינה נאמנת במיגו דאי בעיא אמרה איינו יכול לבוא עלי דנאמנת, כדאמרין בגדדים (צ). ותירץ בתוס' הגרע"א (פ"ג מ"ב אות קו), דכל נאמנותה משום אכן אשא מעוז פניה בפני בעל, והכא דגוט יוצא מתחת ידה כדרומקמין בסמור (קיב). והבעל טוען שלא עליה, לדבריו אינה אשתו עוז. ולדבריה עדין היא זוקה לו ומה נפשך איינו בעלה. ומשם הци אינה נאמנת במיגו דהא LICCA להן חזקה דאי אשא מעוז וכור'.

יג) גם, הרבה בלאו הци נמי. הקשה הריטב"א, אמראי איצטראיך תרי קראי לאבי. ותירץ, دائיה כתיב חד קרא, הוה מוקמינן ליה להתיירו ביבום לאחר שיגדל, ולאשומעין דליך בזה משום "נאסרה שעה אחת". והשתא דאיתנהו תרי קראי ילפינן דאך בקטנותו שרייא. ורבא סבירא ליה דסגי בחוד קרא לאשומעין לה, אדם נאסרנו בקטנותו, לא יתכן להתר בגדלותו, דכיוון שנאסרה שעה אחת אסורה לעולם, ולא מסתברא ליה למימר דקרה אשומעין דלא אמרין נאסרה בכחאי גוננו.

יד) גם, כל יבמה שאין אני קורא בה. הקשה הרשב"א, לרבי מאיר דקטן איינו חולץ, אמראי לא אמרין כיון שנאסרה שעה אחת תיאסר עולמית. ותירץ, דכיוון דאייסורם אלא משום חסרון ידיעה אי הוו סריס או איילונית, שפיר קרין בהו בשעת נפילה יבמה יבא עליה.

טו) רשי"י ד"ה ביאה דאייסורה, בתוה"ד, אבל קטן וקוננה אפילו וכור' אין מכוון להפרישו וכור'. העיר העורך לנער הא לר' יוחנן דמספקא ליה ללקמן קיד. אי מעוזין, יקשה. ותירץ, או כמו שכתבו התוס' שם ד"ה אל דהוי מצי למימר ולטעמיך. אי נמי דלא חייש ר' מאיר אלא לספק אשת אה

אומרת נבעלתי, אבל בשנייהם מודים שבעל מהיכי תיתי להחמיר. גמי, האומרת טמאה אני לך. הר"ן בנדרים (צ: ד"ה ואיכא למידק) הקשה, כיון דמדינא דמשנה ראהונה נאסרת על בעליה משום דנאמנת לומר טמאה אני לך, היאך התירוה לך, וכי איסור שבא להיכן הלא. ותירץ, דאפקעינדו רבנן לקידושין מינה, ונמצוא דבשעה שנאנסה, היהת פניהם ולכך מותרת לבעליה. עוד תירץ, דמעיקר דיןיא אינה נאמנת להפקיע עצמה מבعلاה, שהרי משועבדת היא לך. אלא דכיון דכיספאת לה מילתא לומר טמאה אני לך, תקנו חכמים דתתא נאמנת לומר כן משום דודאי לא משקרא,adam אין אמת לא תזוז בעצמה לומר כן. אך לאחר שראו חכמים דפעמים שהאהה משקרת משום דעינה נתנה באחר, אוקמהה אדינא דאינה נאמנת.

יא) תוס' ד"ה איבעא להו, בתה"ד, ועוד Mai קאמר וכו' והלא היא מותרת לו. והערוך לנור ישוב פירוש רשי', דודוקאatum דנדירה מותרת לו. כיון דאין דעתה על היבם אינה נאסרת בו. אבל היהודים אמרין, כיון דאין דעתה על היבם מהיבם, ודאי נאסרת בו. והנידון בסוגין הוא, adam מסקא אדעתה אין כופין אלא מבקשין לחלוין, ואי לא מסקה אדעתה, אף כופין אותו לחלוין.

יב) גמי, הנודרת הנאה מבימה וכו'. כתוב הימ של שלמה (סימן בט) בשם התשב"ץ (ח"ב סימן ר"ס), דהני מיili כשהנדר קיים, אבל אם אפשר להתרו על ידי פתח שפיר מתיבמתה. ואף דבשעת נפילה היהת אסורה, לא אמרין בזה "כל יבמה שאין אני קורא בה וכו' הרי היא כאשת Ach שיש לה בניים ואסורה", משום שלא דמי לאחות אשא, וכמו שכתבו התוס' לעיל (ב). ד"ה ואחות אשא, דודוקא ערויות של קורבא פוטרים מן היבום דומיא דאחות אשא. והקשה הקובץ העורות (ה' י"ג), הא חכם עוקר הנדר למפרע, ומה שיר לומר "דנאסרה שעה אחת". תדע, דאיתא לעיל (קט.), דמלמדין הקטנה שתמאן ותהייכם אחותה, ולא אמרין דבר נאסרה אחותה שעה אחת, משום דמייאן עוקר למפרע, לא אמרין בזה "נאסרה".

יג) רשי" ד"ה מי מסקה וכו', בתה"ד, ובעל לא הייפר אלא לחלקו. הקשה בשות' עוגג יו"ט (סוף סימן ק"פ), Mai נפקא מינה אם הייפר בעל את חלקו או לא. ותירץ, Dai לא הייפר הבעל הוה אמרין "השתא במותר לה נאסורה באסורה לה לא כל שכן", כדאמרין לעיל (יא), ואף שכלי איסורה מכח נדר. אך הקשה, כיון דיכולת כל שעה לילך לחכם שיתיר לה נדרה, מה שיר לומר בהא "במותר לה נאסרה". [ולעיל (פד): כתבו התוס' ד"ה שיר, לא אמרין במותר לה נאסורה אלא היכא דנעשה מעשה באשה ולא בעעל, ויש לדין Ai איסור נדר חשיב "מעשה" באשה. (טו.)].

דף קיב ע"ב

יד) גמי, באשה שיש לה בניים. הקשה העורך לנור, דהוה ליה למינקת ביש בניים לבעליה, והרא לא תלייא אם יש לה בניים, אלא אם לבעליה יש בניים.

פרק חרש שנשא

טו) תנוי, חרש שנשא וכו', בשם שהוא כונס ברמייה. הרשב"א והגמינו כי יוסף (מא. מדפי הריש"ף) הביאו את דבריו הירושלמי (פי"ד ה"א), שלא

ובשות' הגרע"א (סימן צ"ט, ד"ה האמנם) תירץ על פי שיטת הראה (בבדק הבית שער ב', דף קט"ז), דליך" שוויא אנטשיה" באיסור דרבנן. והכא נמי ליבא שוויא על האיסור של כיון שלא בנה שוב לא יבנה. והערוך לנור תירץ, דכוונת הריטב"א, דאפשר לו לפיסחה דאו תנתן אמתלא לדבריה, דרך מחמת שנאה אמרה כן], ושוב תהא מורתת לך.

ג) גמי, רב אשוי אמרatum גט לזכותו הכא גט לביאתו. כתוב הרמב"ז, דאין לפרש דנתן לה בתחילת גט לזכותו, (ועיין לעיל אות א'). אדם בן היאר בנסחא, הא אסור לבועל אחרי הגט. ועוד, אמרי איינו נאמן לומר לא בעלתה לאחר ל' יום, וכי במקום איסורה לא מוקי איינש אנטשיה אפילו כל ימי. ועוד הקשה, adam בא עליה לאחר הגט הוי בא פסלה דאינה פוטרת. לכל פירש, דהגת כתוב סתום, והוא אומר בעלתה ונתני גט, והוא אומרת לא בעלתה וגט לזכותך הווי, דהשתא בעיא גט וחילצה. ואף על פי לדלבורי כל אחד מהן לא בעיא גט, זהא לדבריו נתן גט לביאתו, ולדבריה לא בעלה. מכל מקום מערפין דברי שניהם ומערכיהם אותה גט. וכן כתוב הריטב"א. ותמה הגרע"א (בתוס' על המשניות פ"ג ע"ז קט), הא הו תרתי דסתורי, וממה נפשך מותרת بلا גט. adam בעלה הוי גיטא מעלייה. ואם לא בעלה, סגי בחילצה, ומהיכי תיתני האי חומרא להצrica גט. ותירץ החzon איש (קב"ד סק"ח), דאיך דמדינה לא בעיא גט, מכל מקום מחרמין עליה להצrica גט אחר, כיון שקודם שהכחישה הבעל היו סבורים שלא בעל, והיה מפורסם שהנתן הראשון היה רק לזכותה, נמצא דכשבא הבעל וטוען בעלתה, סבורים העולם שצrica גט לביאתו.

ד) גמי,atum גט לזכותו הכא גט לביאתו. הקשה הריטב"א, אמרי איינה נאמנת לומר שלא בעיא גט, במיגו, דמציא להוציא את שנותיה לזכותה ולשתוק כדי שיסבירו שהוא שוגט גמור הו, ותצא על ידו. ותירץ, הא לאחר שלושים חזקה בעעל, וגם הוא טוען בעעל, אם כן הוה מיגו נגד חזקה. ולא דמי להא דמספקא לנו בבבא בתרא (ה): Ai אמרין מיגו נגד חזקה. והתאם ממנה והכא איסורה, ולכוליعلم לא אמרין מיגו נגד חזקה. ועוד, דלא כל החזקות שותה.

ה) רשי" ד"ה אמר רבAMI, ואמר לא בעלתה. כך ציריך לומר. בדפוס וגשל יש טעות סופר ונכתב לה.

ו) רשי" ד"ה מפנינו שאנו כופין ומבקשין, לצריכה Dai שיותה לנפשה וכו'. רשי" פירש לשון "מבקשים". וצריך ביאור מה שיר לשון "כופין". ובתוס' ד"ה האי כתבו, דרש"י ור"ח פירשו לשון כופין אחר שלושים, והוכיחו מה שיר שצרצה תא מותרת בכחאי גונא. אמרנס ברשי" DIDIN לא מצאנו כן. ז) [תוס' ד"ה היא, בתה"ד, דבתוכו שלשים משמע בירושא Dai ציריך גט. ציריך ביאור, כיון שהוא בעלתה אומייל לא נצrica גט מספק. (טו.)].

ח) בא"ד, הא אייה גופא כי אמרה בעלתה בתוק שלושים צריכה חילצה. הקשה הר"ש מדעסי, הא אייה בעיא חילצה משום הבעל אומר לא בעלתה, מה שאין כן בגונא ד הבעל אומר בעלתה. ומגלה להצrica הצראה חילצה רക משום דהאה אומרת לא בעלתה.

ט) בא"ד, אם לא ידוע שניהם בעעל. הבית יוסוף (בטעוף סימן קט"ז) גרס, אף אם ידוע שניהם בעעל. ותמה עליו הבית שמואל (שם סק"ט), הא חומרא זו נובעת מפירוש ר"י, Dai יהו מיריע רקס בטעומם הבעל שלא בעל אף Dai

הנפקת הלוויין

מכבת יבמות דף קיב - דף קיג

ד שבט - ה' שבט התשע"ה

לקטן נישואין. [ויש להוסיף דהותס' לשיטות לעיל (סב): ר"ה סמוך לפיקון, דתKENO נישואין לקטן לעניין שלא יהיה בעילתו בעילת זנות, ולכך הבינו דכוונת רשי' דלא גורין הוא משום דלא שכיחה. ועל כן הקשו דהא מעליותא היא. (ט.ו.)].

(ג) גם, ואלו חרותת לא אכללה. ביאר הריטב"א, דאפילו בתמורה דרבנן אינה אוכלת, דהא קטני לה גבי קטנה, דאמרין לעיל (צ): דלא אכללה בתמורה דאוריתא. והוסיף, דאפילו למאן אמר ל�מן (קיד). קטן האוכל נבילות אין בית דיןמצוין להפרישו. אסור להאכללו או לומר קומ אכול, וכדרמרין החתום (שם) גבי קטן העושה על דעת אביו. ואם כן, ודאי דקטנה אינה אוכלת אלא בתמורה דרבנן. ומינה שמעין חרותת לא אכללה בתמורה כלל.

(ד) גם, גיורה דילמא ATI לאוכלת בתמורה דאוריתא. כתוב הריטב"א, דאך על גב דדמייא לגיורה לגיורה. מכל מקום כולה חרוא גיורה היא.

(ה) רשי' ר"ה אבל יוצאה בגט, מודיעקא דמתני' דקטני ממאנת וכו'. והרשב"א הוסיף, דאך על גב דתניא בהדייא יוצאה בגט, ויש לה כתובה. ניחא לה לאתווי מודיעקא דמתניתין ולא מביריתא מפורשת. [וכוונתו למאי דתני' שמואל בכחותות (ק): יוצאת בגט יש לה כתובה, וסבירא לה דתני' הינו בבריתא, ודלא בתוס' (שם) ר"ה רב דפירים דשמואל מפרש כן במתניתין].

(ו) גם, מפני שרצה ליזוק בנכסיו. ביאר הריטב"א, דקמשמע לו דאין בעל השוטה יכול לטען דמתנה בטעות הייתה, מפני ששBOR היה שיש לו בה נישואין מדרבנן.

(ז) גם, שם. כתוב הרמב"ם (בפ"ד מוכיה ומתנה ה"ז), דהמוצה לשוטה על ידי בן דעת זכה. וכותב המגיד משנה, דסמרק דבריו מושאין דקטני כתובתה קיימת מפני שרצה ליזוק מנכסיו, ואפילו דלא תקינו לה כתובה. הינו ממשום דיש לשוטה זכיה על ידי בן דעת.

(ח) גם, יותר משהאיש רוצה לשא וכו'. הקשה הריטב"א, הא איתא בכחותות (נו): ובבא קמא (פו), דאסטר להשות את אשתו אפילו שעה אחת בלבד כתובה. ותירץ, דודוקא בפקחין בני כתובה אמרין כן, דאם ישנהנה בלבד כתובה ונראה כבעילת זנות. אבל אשת חרש דלאו בר מיכתב כתובה הוא ליכא קפidea, לפי שאינו נראה כבעילת זנות.

(ט) גם, אילו רצה שפחה לשמשו וכו'. כתבו הגימוקי יוסף (מא: מדפי הריטב"א) והריטב"א, דאך על גב דרבנן לא תקינו להו כתובה, מכל מקום בית דין אביהן של הראשונים הם, וראשאים לחיברו כתובה לאשתו אם רואים שאיןנו מוצא אשה אלא בפרק. והוסיף, דמהכא יש ללמד, דיש לבית דין רשות לפ██וק ליתומה קטנה על נכסייה נdoneה הרואיה לה, כדי שתוכל להנשא לבעל הרואוי לה.

(י) גם, אשת חרש חייבין עליה שם תלוי. הקשה הפני יהושע (גייטין נה. ד"ה תוספות), אמרاي לא נעמיד האשה בחזקת פנוייה, ותו לא יתחייב עליה אשם תלוי. והשערוי יושר (шиб פ"ט ד"ה ונראה) תירץ, ובכל חזקה שאינה מכרעת את עצם הספק אינה חזקה ונשאר הדין בספק, והכא נמי נשאר הספק לפנינו אם קידושה קידושין ומשום cocci חייבין עליה שם תלוי. (יא) גם, חתיכה ממשוי התicutות. בכירותות (יז): נחלקו רב זира ורב נחמן

אמרין דיויצהה ברמייה אלא היכא שקידשה בכיסף, אבלקידשה בביאה לא, לפי שקידושין זהה מעשה וגיטו אינו מעשה. וכותב הבית יוסף (אבן העוז סימן קכ"א), דלא ראה להפסקים דסבירא להו הabi. והקוץ אורה הקשה, מהא דבസמור אמר רמי בר חמיא, מי שנא חרש דתקינו לייה רבנן נישואין וכו'. ואי נימא דבמקדש בביאה קונה מדאוריתא, ודאי עידי' משוטה, כיון דמשבחת ביה קידושין דאוריתא. ושפיר יש לתקן לו קידושי כסף טפי משוטה. לבך כתוב, דאך להירושלמי, חרש אינו קונה בביאה אלא מדרבנן, ולא מדאוריתא. ומכל מקום כיון דקידוש על ידי ביה דחשב מעשה אינו מוציא ברミזה.

(טו) [תוס' ד"ה העיד, בתוה"ד, ויל' דמכל מקום בשעת נתינת הגט וכו']. ציריך ביאור היכן מרומו טעם זה בדרבי ר' יוחנן בן נורי. ועוד, מה השיבו לו חכמים, הלא גם איהו מודה דהאשה מתגרשת בעל כרכה, ומטעם אחר פליג עלייו. ויש לומר, דלקמן (קידג): מסיק דר' יוחנן בן נורי לדביריהם דרבנן קامر, ולדידיה פשיטה דאייה מתגרשת. עיין שם. ולפי זה אתי שפיר דאת טעמו לא אמר במתניתין ורק לדביריהם פריך מה בין איש לאשה. ועל כך אמרו לו דאשה אינה צריכא דעת לגורושין. (ט.ו.).

(יז) [רש"י ד"ה דתקינו להו רבנן נישואין, דקטני מתניתין לצריכות חיליצה. ציריך ביאור אמראי לא פירש כפשווטו דתקני במתניתין לצריכות גט. (ט.ו.)]. (יח) גם, קטן דלא תקינו לייה רבנן נישואין. כתבו התוס' לעיל (סב): ד"ה סמוך לפיקון, דתקינו לו נישואין שלא תהא בעילתו בעילת זנות. וכותב הבית יוסף (אבהע"ז סימן א), דרש"י סנהדרין (עו): ד"ה סמוך, סוגיא דלעיל (שם) מيري בקטן. אולם היביא דדעת הרמב"ם (פ"א מאיסורי ביהה הכה"א), דמירי בבנו גדול, וכודחין מסוגין דליךן לא תקינו רבנן נישואין. (יט) רשי' ד"ה שהשיאה אביה, בתוה"ד, ואפילו משגדלה ופקע בה האב מקבלת היא את גיטה. דיקוק העורך לנור, דאך שהשיאה האב לא פקע בה האב עד שתתגריל. ומינה הוכיח להא דכתב לעיל (קט. ד"ה שוב) בדעת רשי' (שם) ד"ה קטנה, דקטני שנישאת, אביה מץוי לקבל את גיטה כל זמן שלא גדרה.

דף קיג ע"א

(א) [גמ' גיורה שמא יאכילד חרש בחרשת. כתוב העורך לנור, דאפילו בחרשת שירח חינוך שמא תתקפקח, כמו גבי קטן למען כי יגדיל לא יסור ממנו. וקשה, דהא איתא להדייא בחגיגה (ו). דחיגר שיבול להחפשט וכן סומא שיכול להתקפקח אינו מהחביב בחינוך, כיון שగודל במצבו פטור. (י.ו.). ויש לומר, דדרין זה הינו דוקא לעניין חיוב במצבות עשה דכיוון דליך אחיה שערשה מעשה מצואה שישירח חינוך אלא בוגונא במצבו אגדול הרוי מה שעושה אינו מצואה ולא שירח חינוך אלא בוגונא החינוך אינו תלוי בעשיית מצואה, אלא במניעה מעבירה וזה שירח בכל גווני. (א.ג.)]

(ב) [תוס' ד"ה שמא יאכילד, בתוה"ד, ובكونוטס פירש וכו' ומילתא דלא שכחיה היא. העיר העורך לנור, דרש"י בגייטין (נה). ד"ה במקחת לא כתוב דהטעם משום מילתא דלא שכחיה. אלא עיקר כוונתו, דכיוון דלא תקינו נישואין לקטן משום cocci לא גורין אותו גודלה לקטן, דהכל יודען שאין

דכשהוא שוטה, ואין גירושו כלום מן התורה, קרני לישנא דין לו תקנה עולמית. דהא אפילו נישאת בוגט זה ויש לה במה בין תצא. מה שאין כן בידיה, ודודיינאadam נישאת לא תצא, ואפשר דאפילו שנתגרשה נשא לבתחליה, לא קרני לא יוציא עולמית.

(ז) גמי, שם. ביאר העורך לנו, דמהוא דקתיי "עלומית" משמע **בדראוריתא** לא מהני, ולכך בכל גווני אין יכול לגרשה. מה שאין כן אם אינה מתגרשת מדרבענן, ומטעמא דשלא ינעהו בה מנהג הפקר, יכול לגרשה שיחול שעה אחת קודם מיתה. דבכהאי גוונא לא שייך למגור דהא בלאו הכי תצא ממנה בmittatu. [ונפקא מינה בגט זה דלא תהא זוקה ליבם], ומשם הכי לא קרני עולמית.

(ח) גמי, **בנסי** שטר חוב זה הרי זו מגורשת. ביאר העורך לנו, דאף דבשעת נתינת הגט עדין היא כמשלחה וחורת, מכל מקום סגי כיון דלאחר זמן תורה משלהח ואינה חורת. וכמו שכתו התוס' לעיל (קיד:) ד"ה העיד, דבאה נחלקו רבנן ור' יוחנן בן נורי, דרבנן אין עריך שתהא משלהח ואינה חורת בשעת נתינת הגט. וכן כתבו התוס' בגיטין (עח). ד"ה אינו, דאף דבכל גט בעין שיאמר לה הא גיטיר, ובלאו הכי חשיב משלהח וחורת. מכל מקום הכא מהני, לפי שאחר כך יאמרו לה העדים.

דף קיד ע"א

(א) גמי, קען ואוכל נבילות אין בית דין מצוין להפרישו. כתוב הריטב"א לעיל (קיד.) ד"ה ואלו חרותה, דהא דشكיל וטרוי הגמי' בהאי דין דקען ואוכל נבילות, איינו משום דמתניתין איירוי בקטן ואוכל נבילות. אלא משום דקתיי במתניתין, דהקלילו רבנן להאכילה תרומה דרבנן. דהשתא אין לנו לתמורה אמאי התיירו חכמים להאכילה תרומה, ולא חשו שתבא לאכול תרומה דאוריתא. דהא כי אכלה נמי אין בית דין מצוין להפרישה.

(ב) גמי, שם. ביאר הקרן אורה, דעתמא דאמאן דאמר בית דין מצוין להפרישו, משום דהאיסור חל אף על קטן, אלא דהתורה פטרתו מעונשין מפני קטנותו. ומאן דאמר אין בית דין מצוין להפרישו, סבר, דיליכא איסורה לקען, אלא דהגדולים מוזהרין שלא להאכילה את הקטנים. עוד ביאר, דעתם דבית דין מצוין להפרישו, כדי שלא יבא למיטרך בגולדתו. אך דחפה פירוש זה, לדפי זה נמצוא דדווקא בקטן שייך האי דין מאשום דatoi לכלל דעת, אבל חרש דלא ATI לכלל דעת לא. ואילו בסמוך (קיד:) מיתינן ראה ממתניתין דחרוש וחרשת, דין בית דין מצוין להפרישו, ומבוואר דאף בחרש שייך פלוגתא זו.

(ג) גמי, הבא לי מפתח הבא לי חותם. הקשה הרשב"א, אמאי פתח בהבאלי מפתח וחותם וסימן במניחו תולש זורק, הא הויה ליה למיימר אבל מנייחו להביא. ותרץ, דרבotta אשטעוינן דאי הויה קרני לא יאמר לתינוק לתולש ולזרוק, הויה אמינה משום דאומר לו לעבור ממש על איסור דאוריתא, מה שאין כן בהבאלי מפתח דאיינו ודאי איסורה דאוריתא, דהא אפשר לו להביא בפחות פחות מוד' אמות. וקמישמע לנו, דאפילו היכן לא יאמר לו. וטיפה נמי קמשמעו לנו דהוה איסור גמור, מכל מקום מנייחו תולש ומנייחו זורק.

(ד) גמי, קען הבא לכבות. הקשה הרשב"א, דהא מלאכה שאינה צריכה

אליבא דבר, אם הטעם משום דבעין אייקבע איסורה. או משום דבעין דיהיה אפשר לבירר (הובא בתוס' לעיל (פח:) ד"ה והבא).

דף קיג ע"ב

(אי) גמי, כיון דעתם חלים ועתים שוטה. כתוב העורך לנו, דלהטעם דבעין חתיכה מב' חתיכות משום דבעין שייה אפשר לבירר, [עיין באות הקודמת]. הכא נמי אפשר לבירר על ידי עדים, ובודאי יתחייבו עליה אשם תלוי. ואם כן צריך לומר לדלישנא קמא דין חייבן עליה אשם תלוי, על ברוח הטעם דבעין חתיכה מב' חתיכות, הינו משום דבעין אייקבע איסורה. ומשם הכי אף לצד דעתם חלים עתים שוטה אין חייבן עליה אשם תלוי.

(יב) גמי, מידיו דהוה אפקחת בעל ברחה. העיר הקובץ ביורדים (גייטין) את לד', מה הראייה מפקחת לשוטה, נימא דפקחת משום שיש בה דעת הוועיא רואיה לבילה. אבל שוטה שאין לה דעת, כיון שאין רואיה לבילה, בילה מעכבה. (ונשאר בציריך עיון).

(יג) תוס' ד"ה יצתה, בתוס' ד', וכיון שיש לה אב הרי יש לה יד. הקשה הר"ש מדעסי מהא דפירוש רשי" בקידושין (מג:) ד"ה היא, דדוקא באروسה יכול האב לקבל הגט ולא בನשואה. ותרץ, דר' מיררי באروسה וכמו שכותב כאן הרא"ש (סימן ג'). אך הוסיף דריש" לעיל (קיד:) ד"ה שהשיאה, ולעיל (קיד.). ד"ה קענה סבר, דאף בנישאת יש לאביה יד ומקבל את גיטה. (ועיין מה שכתבנו לעיל (קיד:) אותן ב).

(יד) בא"ד, בסוחה"ד, הויה מציע לשינויו דיש לה אב. כתוב הר"ש מדעסי, דלפי מה שכותב (הובא באות הקודמת), דבנשואה אין לאביה רשות בה, לא הויה מציע לשינוי הכי, דהא ר' יצחק קאי אמתניתין דמיiri בנישאת, ותו אין לאביה רשות בה.

(טו) גמי, שלא ינעהו בה מנהג הפקר. כתוב הרמב"ם (בפ"י מגירושין ה"ג), דשוטה אינה מתגרשת מתקנת חכמים, כדי שלא תהא הפקר לפורצים שהרי אינה יכולה לשמור עצמה. והרבא"ד הוסיף "זהו שידעת לשמור גיטה". [וכוונתו להשיג על הרמב"ם שלא הזכיר הדין האמור בסוגין,adam אין יודעת לשמור את גיטה, אינה מגורת מתוריתא]. והמגיד משנה כתוב, דההרבנן סマー על דבריו (בפ"ב הי"ט), דקענה שאין לה אב, אי מבחנת בין גיטה לדבר אחר הרי זו מגורשת ואי אינה מבחנת אינה מגורשת. וכיון דין השיטה ודין הקענה שווין, לא הזכר הרמב"ם לחזור ולפרש כאן דין זה. והביה מאיר (בסימן קי"ט ס"ו) העיר שתירוץו, דחוק קצת. והאבי עורי תירץ, דההרבנן השמשתiao דידיעת לשמור גיטה, משום דאית בפקחת שאינה יודעת שנותן לה הבעל גט, משום דסבירה שהוא שטר חוב, אינה מגורשת. כדרתנן בגיטין (עח.), וביארו התוס' (שם) ד"ה אין גט דעתם, משום דבעין שתהא משלהח ואינה חורת, ומשם הכי אם אינה יודעת דגט הוא חשבין לה כמשלחה וחורת. וטעמא דההרבנן השמשת להאי דין גבי שוטה, משום דשיטה דין יודעת לשמור גיטה, דמייא ממש לפקחת שאין יודעת שנותנו לה גט, דaina מגורשת. וכבר כתוב הרמב"ם (בפ"א הי"ט) דבעין שיתן לה בתורת גירושין.

(טו) גמי, אלא שמע מינה הא דאוריתא הא דרבנן. הריטב"א ביאר,

(ריש מעשרות). דאף בדברים הפטורים מתרומה. אם הפריש חל מודוריתא אלא דאיין עונש מיתה, מה תירצחה הגם. (יר.) ואולי יש לומר. דכיון דליך עונשין, אף דהתרומה חלה מודוריתא מכל מקום מהאי טעמא יש לחלק.]

יא) גמ', יונק תינוק והולך מעוברת כוכבים. כתוב הרשב"א, דחלב נכריות שרי כמו חלב ישראל. מדאמרין בעבודה זורה (כו). נכירות מניקה בנה של ישראלית. ואפלו רבינו מאיר דאסר, היינו מפני שחשודין על שפיקות דמים, ובמואר דלבולו עלמא חלבן שרי. והוא דאמרין הכא דיונק תינוק מעוברת כוכבים ומבהמה טמאה, לא דמו להדרי, דמן הנכריות יונק לכתילה וMbpsה טמאה יונק רק מפני הסכנה. אך כתוב, דמרת חסידות וחירות שלא להניקו מנכricht, מפני שטבען של ישראל נח יותר לפישרגילין במעוזות והם רחמנים ובישנים בטבע, ולכך חלבן מגדל טבע כיווץ בהן, מה שאין כן חלב נכריות. והביא דאיתא במדרש (שמות ר' ר' פ"א ל') דמשה רבינו לא רצה לניק מחלב הנכריות.

יב) גמ', לא דלא ליטטו לייה בידים. כתוב הרשב"א, דאף דהך בעיא לא איפשיטה. מכל מקום קיימת לנו קר' פdet דאיין בית דין מצוין להפרישו ובאישור דרבנן אף ספינן לייה בידים, דהא למאנן אמר מצוין להפרישו הוה פשיטה לנו בדרבנן אין מצוין, וכדוחי אבי לעיל "תולש בעץ שאיןנו נקוב". והכני נמי לדידן, אף דבדוריתא ספיה בידים אסירה, בדרבנן שאנו נקוב. אבל הריטב"א פלייג, דאיין לנו לדמות ולהתיר ספיה אישור דרבנן בידים.

יג) גמ', שם. עיין באות הקודמת. הריטב"א כתוב בדעת הרשב"א, דודוקא בקטן שלא הגיע לחינוך שרי. אולם הריטב"א בנדזה (מו:) הביא יש אומרים, דגם בהגיע לחינוך מותר להאכיל בידים אישור דרבנן.

יד) גמ', שם. כתוב הפלרי מגדים (במשבצות והב סימן שמ"ג סק"א), דהוא בגין מקומות הללו נאמר אישור ספיה לקטן, אבלשאר האיסורים שבתורה שרי אף להאיכלים בידים. והקשה הקובץ העורות (סימן עה סק"א), מהא דמובואר בסוגין, דלולי קרא דלא תאיכלים, הוה שירין להאכיל דבר האסור לקטן. ולהפלרי מגדים לדינה בשאר איסורים מלבד שרצים ודם וטומאת כהנים. אמאי איינו עור מרשם "לפני עור לא תנתן מכשול", דהא אמרין בסנהדרין (נה): דקטן העובר אישור מבזיד הווי תקללה, ולכארה הוא הדין דהווי מכשול. ותירץ על פי הא אמרין לעיל (לג.), דקטן שהביא ב' שערות חלין עליו בתת אחת כל האיסורים. דהינו, דבעודו קטן איינו מוחדר כלל על האיסורים ולא דפטור מעונש בלבד, (ועיין לעיל אות ב'). ואם כן היינו טעמא שאין עור עליו ב"לפני עור", דלא מיקרי "מכשול" אלא אם הבשיל את המוחדר. אך מכל מקום חשבין לייה "תקלה", ממשום דסבירת האיסור קיימת גם אצל קטן, וסגי בוה בכדי שיחשב "תקלה". אך הקשה, דאכתי מכשיל את הקטן לא יגרע מכשיל את חברו בעזה שאינו הוגנת, דעובר לפני עור דאוריתא.

דף קיד ע"ב

טו) גמ', אבל הני אימא לא, צריכא. הבית יוסף (בסיימון שמ"ג) כתוב, דהה"א מזרחי (ויקרא כא, א) הקשה, אמאי בעין ג' קראי. הא סגי בקראי ד"חלב

לגופה היא, דאסורה מודרבנן, ואמאי מוחין בידו. ותירץ, דברייתא אתיא בר' יהודה דמחיב אפילו בהא. והתוס' בשבת (כבא) ד"ה שמע מינה תירצו, דאתוי נמי בר' שמעון, ובגון דצורך לאותו כיבוי, דכהאי גונא חשב מלאכה הצריכה לגופה.

ה) רשי" דה בעושה על דעת אביו, בתוה"ד, דהוה כאילו הוא מצחו לעשות. וכן כתוב הריטב"א, דכיון שעומד עליו ומגלה דעתו דניחא ליה שיעשה הרי הוא כאמור לו קום ועשה, והוא כמאכilio בידים דאסורה משום ספריה. אמנם הבית יוסף (בסיימון של"ד) פירש בדעת רשי" דועשה על דעת אביו היינו אפילו במקום דהאב לא גילה דעתו שורצה, ומכל מקום כל שיש בו דעת להבחין שנחאה ליה לאביו בכך אسور, וככפירים רשי" בשבת (כבא). דה בעושה, שידע להבחין שכיבוי זה נוח לאביו ועשה בשביilo. והא דבעי רשי" הכא לפרש "דהתינוק צופה באביו", היינו משום מפתחות שאבדו, והוא דבער שאן נראה לעין, ומשום הכי בעין שיראה גילוי דעתו של אביו.

ו) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. והאחיעזר (ח"ג ס' פ"א אות כ"ג) ביאר, דהאיסור בעושה על דעת אביו הוא דין מיוחד במלاكت שבת, ומשום דנאמר דין שביתה ד"אתה ובןך". וכן מבואר ברשב"א בשבת (כנג: ד"ה כהיא), דכתוב, דהטעם דאסרין בקטן העושה על דעת אביו, משום "לא תעשה מלאכה אתה ובןך". אך כתוב, דמהרשב"א בסוגין (ד"ה ר' יוחנן), משמע דהוא מדין איסור ספריה.

ז) גמ', מצא בידו פירות אין זוקק לו. מכאן הוכחה הרשב"א, דלמאן דאמר אין בית דין מצוין להפרישו, הוא הדין דאביין אין מצויה. וככתוב, דלפי זה ערך לומר דמיירי בקטן שלא הגיע לחינוך, דאם הגיע לחינוך אמאי אין ABIYO ציריך להפרישו. אך הקשה מהא דאיתא בנדזה (מו:), דהא דאיין בית דין מצוין להפרישו היינו נמי בהגיע לחינוך, ואם כן הוא הדין דאביין אין מצויה להפרישו, אפילו בהגיע לחינוך, כרמשמעו בסוגין, דבית דין ואביו דינם שווה. לכך כתוב, דמציאות חינוך אינה אלא בנסיבות עשה ולא בנסיבות לא העשה, ואם כן אף קטן שהגיע לחינוך אין אביין מצויה להפרישו. ועיין באות הבהא.

ח) שם. עיין באות הקודמת. והרמב"ם (בפי"ז ממאכלה אסורת הכה"ח) כתוב, דאף על פי שאין בית דין מצוין להפרישו, מצווה על אביון לגמור בו ולהפרישו כדי לחנכו בקדושה ופרישה שנאמר "חנוך לנער על פי דרכו וגוי". (וככתוב המשך חממה (בראשית יח, יט), דהאי קרא מדברי קבלת הואה, אבל עיקר המציאות נלמד מדברי באברהם "כִּי יַדְעָתָיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְחָק וְגֹרֹן"). והריטב"א ביאר דעתו, דהיאך יחנכו בנסיבות עשה, וייניחנו לאכול נבילות וטריפות.

ט) גמ', בתרומה דרבנן. כתוב הרמב"ם (בפכ"ד משבת הי"א), דקטן שעושה בשבת דבר האסור משום שבות, אין בית דין מצוין להפרישו, וכן אם הניחו אביון אין ממחין בידו. וודיק המשנה ברורה (בסיימון שמ"ג סק"ג) דמכל מקום ודאי שאביו מצויה להפרישו אף באיסור דרבנן. [ויש לעין דבסוגין דמדמدين בית דין לאביו קתני "אין זוקק לו" ומשמע דאף אביון אין מצויה להפרישו. (ט.ו.)].

י) גמ' שם, ציריך עיון, לדעת הרaab"ד בסוף ימיו שהובא במלاكتה שלמה

התם פחד מלחמה לא שבקה ליה, והיכא אמרה מות על מותו ודאי ראתה שמת ממש.

(בב) גמי', שם. כתוב היריטב"א, דבר אמרת מות במלחמה וקברתיו נאמנת, דהא אף ברעבן דגיריעא ממלחמה נאמנת לומר קברתיו, וכל שכן דהא טעם דמלתא, לפי שלא שיר בוה בדדמי. ולשם משורת לא במלחמה. וטעמא דמלתא, דבב"ה אמרת דהראם"ס (פי"ג מגירושין ה"ב) כתוב, חיישין בכולה סוגיא. אמן הביא דהראם"ס (פי"ג מגירושין ה"ב) כתוב, דיאינה נאמנת לומר מות במלחמה וקברתיו.

(כג) רשי"ד מות וקברתיו, דאיilo במלחמה וכו'. המהרש"ל ביאר דבריו, דבר מלחמה לא חיישין למשורת דחושת לשקר ולומר שמות, שמא יבוא בעלה חי. ואינה נאמנת, משום חיישין לאומרת בדדמי, ומושם המכ כי באומרת מות על מותו נאמנת דבאה לא שיר בדדמי. מה שאין כן ברעב בסבורה דודאי ימות ולא יבוא, חיישין למשקרת, ומושם המכ אף באומרת דבאה לא חיישין למשקרת, נאמנת, דלא תליא מות על מותו אינה נאמנת. אבל באומרת מות וקברתיו נאמנת, דלא תליא בעודות מיתה כל כך.

(בד) גמי', עד דאמרה מות וקברתיו. עיין באות כ, דעת הרמב"ס דבר אמרת מות במלחמה וקברתיו אינה נאמנת, (ohoava גם בהגחות הגרא"א אותן א). והביטה שמואל (סימן י"ז ס"ק קמ"ח וקנ"א) הביא, דלפי מה שבייר בשוו"ת הראם"ס (סימן כ'), דאך דבעלמא לא חיישין למשקרת, הכא שאני,درجלים לדבר שלא קברה, משום דאין דרך במלחמה להמתין ולקוברו. עוד כתוב דההlosion באיר, דאך בקברתיו שיר בדדמי, דאמרין שנתחלף לה באיש אחר ומהמת בהילודה אמרה שוזה בעלה.

(כה) Tos' ר"ה מי אמרין, תימה לר"י וכו'. והרש"א תירץ, דאין זה מיגו ממש אלא בעין מיגו. דהינו דכיוון דאיilo מות סתום ולא החזיקה במלחמה הייתה נאמנת, ולא חיישין שמא אייכא מלחמה ואומרת בדדמי. הכא נמי אמרה מות במלחמה לא חיישין דאמרה בדדמי. [וכוונתו, דלא חיישין לבודמי אלא היכא שאנו צריכין לדיבור זה כדי להאמינה, מה שאין כן הכא דבלאו היכי נמי הינו מאמנים אותה]. והריש"א תירץ, דכיוון דאי אמרה מות סתום היה נאמנת טפי, אנו אומרים דודאי יודעת עצמה שכן היה המעשה, ולא אמרה בדדמי, דningerim דברי אמרת שנוכנים בבריה.

(כו) בא"ד, ויל' דשאני התם וכו'. והתוס' הרוא"ש בשבועות (מה: ד"ה מותוך) תירץ, דהא אמרין בעל הבית טרוד בפועליו ואמר בדדמי, אינו בודאי, אלא מספקין נמי לאיך גיסא, דילמא אומר אמרת. ומושם המכ שפיר מהני מיגו דמדעתן טענה שיאמינו הרכ בספק [דידילמא אמר בדדמי] ולא טענה שיאמינו הרכ בודאי, שמע מינה דעתן אמרת ואינו אומר בדדמי כלל.

דף קטו ע"א

(א) Tos' ר"ה דאי בעיא אמרה שלום בעולם, בסוח"ד, אבל נהרג אטו מות לא. הקשו המהרש"א והמהר"ם, אם כן מאי מקשו התוס' לעיל (קיד): ר"ה מי, דנאמינה לומר נהרג במלחמה אטו מות על מותו. ותירץ המהרש"א, דבר אמרה מות בהזוק מלחמה, דקתני מתניתין דיאינה נאמנת, איירוי אפילו באומרת מות סתום, דהשתא שפיר הוה מיגו מות, ולא נהרג אטו במקום שיראה לשחות עמו ושבקה ליה ואתיא. אבל כששב לבתו דליך

וכהנים". דכי פרכת מה לכהנים שכן ריבבה בהן מצות יתרות, חלב יוכית. ואי פרכת מה לחלב שכן כרת, כהנים יוכית. ומינה הוכיח הבית יוסף דרך צריכותא לאו דזוקא, ועיקר מאי דבעין לנו' קראי, היינו לאשומעין דדווקא בהא בית דין בעו להפרישו, אבל בכל התורה יכולה לא בעו.

(טז) גמי', אבל דם עד ראייא רביעית. הרוש"ש והערוך לנור הקשו, הא איתא בכריות (כב.), דשיעור דם בכזית. וכן פסק הרמב"ס (פ"ז) ממאכילות האסורות ה"ד). ותירצו, על פי מה דאיתא בשבת (עו.) הויאל יוכל לקרוש

ולעומוד על כוית, הרי דבתווך רביעית דם צלול יש שיעור כוית קרוש. (יז) Tos' ר"ה משום, בתוה"ד, ולא דק וכו'. כתוב הערוך לנור דאך דמסקין בעעה (טז), דבשונה שרצים לויין על אכילתן בצדשה. מכל מקום כוונתם להקשוט על רשי"ד, דהא קרא דלא תאכלום" כתיב גבי "בל הולך על גהון" דלא מيري בשמונה שרצים, כמו שכתבו התוס' בסנהדרין (יז):

ר"ה שיודע.

פרק האשחה שלום

(יח) מתני, ומלחמה בעולם וכו' אינה נאמנת. כתוב החזון איש (סימן כ"ח סק"ו), דזוקא בגונא שאומרת דהיה במערכות המלחמה, ורובן נהרגו במערכות זו אינה נאמנת, דכהאי גונא אמרה בדדמי. אבל אם אינה יודעת אם היא במערכות, נאמנת, דזהו בכלל "שלום בעולם".

(יט) גמי', שם. החזון איש (שם) הביא כתוב שו"ת פני יהושע (סימן מ"ה), שכותב, דאפיילו אם ידוע לנו שבעלת במלחמה, וגם ידוע שנהרגו שם אנשים, אך האשחה עצמה לא הייתה במקום המלחמה, ובאה ואומרה מות בעלי נאמנת. וטעמו לפי שלא שיר לומר בדדמי אלא אם רוах המלחמה. והשווה זה להכרת הנטבעים דבעין דזוקא למי שראו הטבעה כדי שלא להאמינים. ותמה עלי,adam כדבריו הוה למתניתין לחלק בין אם האשחה בבריה, לבין אם היא במקום המלחמה. ואין להביא ראייה מהכרת הטבע, משום דהכרה אלמא תפוי, ואין לחוש לדמי אלא באופן שראה הטבעה. כי הטיעת האדם לדמיון בכהאי גונא דזוקא היבא שראה הטבעה.

(ב) גמי', תנא שלום בינו לבינה. ביארו הרשב"א והריש"א, דאך בסתמא, אף על גב דלא ידעין אם שלום בינו לבינה או שלום בעולם, נאמנת. והא דנקט שלום בינו לבינה, דמשמעותו דזוקא בידוע, לאו דזוקא, ואגב סייפה נקט הци. אבל השער אפרים (סימן ק"ג) כתוב, בסתמא נמי אייכא למיחס שמא קטטה יש בינויהם, עד שתיתברר שהיא שלום. והסדר אליהו רביה (סימן ג') השיג עלי, דבסוגין מיבור דאפיילו בסתמא נאמנת, כמו שבירו הרשיטונין.

(כ) גמי', הא מות על מותו מהימנא. כתוב הריש"א, דזוקא אם אמרה דחללה על מותו ומות נאמנת, דלא שיר לומר מות בדדמי כהאי גונא, ולמשורת לא חיישין. אבל באומרת שירד בעלה למלחמה והוכה שם וחור ומות על מותו אינה נאמנת, דהא שיר באן בדדמי, בין שוראתה דמחיווה ברוחחא רביה ואומרה לא חי, ובכדרמן בגمرا. אך היבא יש אומרים, דאפיילו כהאי גונא נאמנת, ומושם דזההש דאמרה בדדמי, הינו במקום שיראה לשחות עמו ושבקה ליה ואתיא. אבל כששב לבתו דליך

הנפקת הלוואות

מככת יבמות דף קטו

ז' שבט התשע"ה

דמות במלחמה, אומרת בדרמי ולא דיקא, ומשום הכיו העד נמי אינו נאמן דחישין דמשר. ולשיטתו דוקא בכחאי גונא מיביעיא לאן, אבל באומר העד "מת במלחמה" סתםא, פשיטה דלא מהימן, לאפלו אם נאמר והטעם דעד אחד נאמן הוא משום דלא משקר, אכתי חישין דאמר בדרמי. והטיספו הרשב"א והריטב"א, לשיטתו אפלו בשני עדים אומרים מות במלחמה אינם נאמנים, דהא חישין לבודמי. אמן בהשגת הראב"ד המובא בספר הזכות (מב: בדף הרי"ף) כתוב, דבר' עדים נאמנים אפלו לשיטת הרי"ף.

ח) Tos' ד"ה אמר ר"ע, בתוה"ד, ומיהו קשיא לר"י וכו'. הקובץ שייעורים בבבא בתרא (אות רנ"ב) הביא שרב ניסים גאון כתוב, דודוקא באופן שמעבר ומקדש שלא כהמסורת, בעין שהקידוש והעיבור יהיה בארץ ישראל, או על כל פנים שלא יניח כמותו בארץ ישראל, אבל במקדש כדין וכמסורת אין צורך להיות בארץ ישראל. ולפי זה תירץ קושית התוס', דוחתם עיברו כפי המסורת.

דף קטו ע"ב

ט) גמי, וחווינו לאלטר וכו'. הקשה הריטב"א, דאכתי ניחוש דילמא משקרים. וכובונתו להקשות לשיטת הרי"ף (המובא לעיל אות ט') דמספקא לעזניין דמשקר או לאו, אולם לרשי"ו ותוס' דהספק הוא אי אמר בדרמי ולא חישין דמשкар. לא קשיא מידי]. ותירץ, דכיוון דאמרו סימן מובהק שבמקומות המוצנע בגופם, על כרחך דראeo זאת השתה, دائ' אפשר להם לידע סימן זה אם לא ראוו עכשו, ולכך לא חישין דמשקרים. עוד תירץ, דמיירי באופן דידענן שאותם בני אדם טבעו, אבל דלא דילא ידעינן אי מתו או ניצולו, וכיון דעתו הנך ואמרו סימן מובהק שב גופם,תו ליכא למיחס למידי.

י) Tos' ד"ה אתרמוני ליה, בתוה"ד, וזה דאמר באלו מציאות וכו'. והריטב"א תירץ, דודוקא לגבי מציאה מהני הך סימן ט') הוטיף, דודוקא בגין מחזקתו לא מהני. והר"ן (הובא ביט של שלמה סימן ט') הוטיף, דודוקא בגין מציאה דבעל הסימן טוען ודאי, ואין אחר מכחישו זהה סימן ולא אמרין איתרמוני אתרמוני לה. אבל הכא הדנפק טוען ברי דיאנו של המפקיד ואנו בגין להוציאו ממנה, אמרין דאתרמוני אתרמוני, וכן תירץ העורך לנך.

יא) גמי, הכא שומשמי מיי סימני איתת להו. הקצת החושן (סימן רנ"ט סק"ב ד"ה וראיתי לחזור), דיק מסוגין דמהני סימנים להוציאו ממון, והקשה, דבחולין (צ). משמעו דאך סימן מובהק לא מהני להוציאו ממון, כמו שבתבו התוס' (שם) ד"ה פלניא. ותירץ, דהכא שאני, דמשום דaicא עדי פקדון, אם מביא סימנים אמרין דהוא אותו החפש שהפקיד. מה שאין כן הטעם דליך עדי פקדון, לא מהני סימן לחודיה להוציאו ממון ואמרין איתרמוני אתרמוני סימנה בסימנה.

יב) גמי, דלא"ת דמווע. ופירש רשי"ב ב"ה דימוע, חולין ותרומה שנתערבו. אבל במשניות הגירסתא דמאי ופירש הרע"ב, דהינו לקוח מעם הארץ. והעורך לנך הוכיח מהירושלמי (מע"ש פ"ד הי"א) בגירסתא דילן. דקאמר התם, דכלחוו אותיות א' ד' ח' ט' ר' ת' מרמזין על תרומה, ומפרש התם ד"ה דמאיג, ועל כרחך דהכוונה דימוע דחולין ותרומה המעורבין זה זהה.

מת. והמהר"ס תירוץ, דאין כוונת התוס' דנהרג אטו מות לא חשוב מיגו, אלא דאין זה מיגו טוב כמו נהרג אטו נהרג, ולהבי נקטה הגמי נהרג אטו נהרג. ובעהמא ודאי אמרין נמי מיגו נהרג אטו מות.

ב) גמי, כי היכי לדידייך איתורחיש ניסא וכו'. הקשה הריטב"א, הא סוף סוף יש לה מיגו, ותפשות בעין דלא אמרין מיגו במקום דאייזקה לומר בדרמי. ותירץ, דודוקא לעיל מיביעיא לאן, לפי שטוענת שהזוק בא על הרבים, ויש להאמינה במיגו, אמרין בשם שמותו רבים במלחמה בן מות הוא. אבל בטוענת שהזוק בא רק על בעלה לא מזמין, אמרין בשם שהוא מיגו ניצלה בן הוא ניצל, דלמה תנצל היא יותר ממנו. (ועיין באות הבהאה).

ג) גמי, תש נפלו עליינו וכו'. פירש רשי"ז ד"ה אינה נאמנת, דאייזק לימיישת הר עביא דלעיל. אבל הריטב"א פירש, דמיית לה למיפור אתיrozא דלעיל (עין באות הקודמת), דהכא חזין דאפלו במקום שהזוק בא רק על שנייהם נאמנת. וממשני, דהעתם כדבר אידי, דاشה כל' זינא עליה.

ד) רשי"ז ד"ה פשתא דידא, מאיש אחר הבא להצעיל. כתוב העורך לנך, דריש פירש בן לרוב חייא בר אבן, דאמר דהך גברא חרוכא איינש אחרינא הוא, ולכך תליןן דהך פשתא דידא נמי דהך גברא הוא, ובעה ברוח מהמת מום אחר שנעשה בו. אבל לרבא הא לא סלקא דעתין דהיה אדם נסוף מלבד בעלה, ובעין לפירוש, דהיפות יד דהיא נשארה מבעה שנשרף. וטעמא דלא רצה רשי"ז לפרש בן לוי חייא כתוב התוס' הרא"ש, אדם ממשה בו האור בגונא שננטקה ידו מגופו מחמת האש, קשה לומר שהיא יכולה להיות. אמן התוס' הרא"ש פירש בשם הריב"ן, וכן פירש הריטב"א בר' חייא, דהפטא דידא היה מבעה שברח. וכן טענה האשה שמכירה שהיא פיסט ידו של בעלה. (ועיין באות הבהאה).

ה) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. והמאירי בשם גאנז טפרד בייאר, דמיירי שהיה גוף חורך שלם, ומלבך זה הייתה פסט יד של אדם אחר, ונקמר רב חייא בר אבן דיש לתלות דהגבירא חרוכא הוא אדם אחר, והפטה יד הוא גברא חרוכא בלבד יד, ופטת ידו סמכה לו, והיא אומרת חזו גבראי, נאמנת. ורשי"ז ד"ה והכא לא דיקא, ותרויהו אמרי בדרמי. הקשה הקרן אורה,adam מספקא בן אי עד אמר בדרמי או לא, הויה ליה לספקוי בהא גופה. ותירץ, דכונת הגמי דמה שעדר אמר בדרמי דאייזק לא דיקא ואמרה בדרמי. אך הקשה, דמאי נפקא מינה אי אומר העד בדרמי, תיפוק ליה דבלאו הכא אינו נאמן, כיון דהאשה לא דיקא ואומרת בדרמי. וכדמבעיא לגמי לקמן גבי עד אחד בקטטה.

ז) גמי, איבעיא להו וכו'. פירשו רשי"ז ב"ה עד אחד במלחמה, והtos' ב"ה טעמא, דמספקא בן בא עד אחד ואמר מות בערך סתםא, דאך דהאשה אינה נאמנת בכחאי גונא משום דאמרה בדרמי העד נאמן, דכיוון דלא משקרי איינשி במלחתא דעבידא לאגלווי הכא נמי, אינו אומר בדרמי. אבל הרשב"א והריטב"א הביאו דהרי"ף (מב: בדף הרי"ף) פירש, דמיירי באומר מות וקברתוין, דבכחאי גונא האשה נאמנת בدلעיל (קיה). והכא קמיביעיא בן מי אמרין טעמא עד אחד משום דלא משקרי איינשி במלחתא דעבידא לאגלווי, והכא נמי אינו משקר, ולדרמי לא חישין. או דילמא טעמא דמיהמין משום דהאשה דיקא ומינסבא, והכא כיון דהאשה שומעת

תירץ, דהتم מيري בשטר שאינו כתוב על שמו של זה שקיבלו מחברו, ולהכי צריך להביא ראייה על המטירה. אבלacula*aca* אירי בכתוב על שמו של זה שקיבלו מחבورو, ובها, אפילו אבי מודה دائم צריך להביא ראייה על המטירה.

(ב) גם, הוא גיטה דעתך בסורא. ביאר הרויטב"א, דמיiri במקום שאין שירות מציאות, אבל הוחקו תרי ענן, וכן כתבו התוס' לעיל (קטו:) ד"ה יצחק. והרמב"ן במלחתה ה' (מג. בדף הרי"ף) הוסיף, דברון שאין שירות מציאות, לא הצרכו לבדוק בכל העולם. אבל בנחרדעתו הוצרכו לבדוק,

dicinon דבאו שם, חיישין דילמא איכא עוד ענן בר חייא מנהרדעתא. (ג) Tos' ד"ה הא חיישין, וא"ת וכו'. והרמב"ן תירץ, דברמת לא חיישין למלא פרחא ולקפיצה, אלא עיקר הטעם משום דחיישין דילמא מסר להו ملي. והני טעמא סניפין בעלמא הו.

(ד) בא"ד, שמתכוון לקלקל אשת חברו וכו'. הקשה העורך לנר מהא דפירוש רשי' לעיל (קטו:) בד"ה והוא גיטה, דהאה שעמדת ותובעתו כתובתה. ומשמע, שתוונת שתוגרשה. ואם כן בעובדא דסוגין נמי מيري כהאי גוננא, ואיך שיר שיקלקללה, הלא היא יודעת אם בעלה היה המגרש, או אדם אחר. ותירץ, והענין היה שבעללה הולך למדיינת הים, וידעו זאת ענן יודעת מי מגרשה ובאה ותובעת כתובתה.

(ה) בא"ד, והר' מנחים פירש. הרמב"ן והריטב"א במכות (ה). הקשו אהאי שנינויא, dicinon דכתיב "זה צילו העידה", כל מה אפשר למיטען טענין להו, ואפילו אם אינם טוענים בעצמן.

(ו) Tos' ד"ה וליהמגה מדרב המנונא, בסוח"ד, דכשותבעת כתובתה אינה נאמנת. הרש"ש (לקמן עמוד ב') אתוס' ד"ה באותה דיק, ודודוקא כתובעת כתובתה אינה נאמנת, אבל בבהא לנשא אף תוטול כתובתה. והוכיח כן מהתוס' בכתובות (ט). ד"ה מיגו, דהשו האי דין להא דלקמן (קיי). דרבאה לבית דין ואומרת מות בעלי התרוינו לנשא, מתיירין אותה, ונוטנין לה כתובתה.

(ז) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. והרמב"ם (בפט"ז מאישות הכ"ז) כתוב, אכן כתובעת כתובתה נאמנת, ומיהו דוקא ליטול עיקר כתובה, אבל תוספת אינה גובה עד שתבייא ראייה שగירשה. והשיג הרaab"ד, דמאי שנא כתובה מוטסתה. וביאר המגיד משנה, דהטעם דעתלת דוקא עיקר כתובה, הינו משום מדרש כתובה כדאמרין לפקון (קיי), "דמספר כתובתה נלמד שהוא כותב לה, אם נשאי לאחר תטלוי מה כתוב לו". אבל תוספת אינה בכלל המדרש כתובה, אינה גובה. והשעריו יושר (ש"ג פ"ג) הוסיף לבאר, דברמת הר' חזקה دائم אשמה מעיה פניה בפני בעלה, אינה חזקה המבררת למורי, ומושום הicyyi Ai אפשר להוציא ממון על פיה. ודוקא לגבי כתובתה دائכה עליה מדרש כתובה מהני, dicinon דעתמת להינשא מילא אף גובה כתובתה וכן ביאר הקובץ הערות (סימן כ"א סק"ז), דהחויב כתובה הוא בתולדה מהיתר הנישואין, ואין צורך לה

(ג) Tos' ד"ה וממי חיישין שמא פינן, תימה וכו'. והערוך לנר תירץ, דממה שאמר תי' תרומה ולא קאמר ספק תרומה, ממשמע, שמחזקין לדאי תרומה והאוכלה לוכה. וכן לענן טלט לא קאמר ספק טלט, ממשמע שמחזקין לדאי טלט ומותר להפריש ממנו על מקום אחר. ועל כרח' איןנו מטעם חמרא אלא מטעם חזקה, דሞקמינן הדבר שהיא בחוקתה כשהיתה ולא פינה. ולכך פריך דהבא נמי נימא הcyyi, ולא שיריך דהבא העמד ממון על חזקתו ולא ישלם הנפקה, דאדרבא החזקה היא שהושמשין של המפקיד הם כשהיה. וכן כתבו התוס' ישנים בקיצור

(ד) גמי, מי חיישין לתרי יצחק. העורך לנר הביא משוו"ת ר"מ אלשיך (ס"י קכ"ז) שהקשה, דאפשרו אי בעלמא חיישין, מיהו הaca دائיכא כמה סימנים, דהוא ריש גלוטא וברacha דרב ביבי וקוזיל מקורטבאה לאספמיא, פשיטה דלא חיישין לתרי יצחק. הקשה כן, ותירץ, שמטור כר פירוש רשי' ד"ה מי חיישין, היכי דלא הוחקו ב' יוסף בן שמעון בעיר א', דכוונתו, שלא אחר מעשה היהת השאלת, אלא אם יארע כן בלי כל הסימנים האלה. עוד הביא, דהΡιטב"א ביאר, שלחו מאספמיא, כי איש שמו יצחק ריש גלוטא מקורטבאה מות אצלם. והשתא קמייבעיא לנו, או חיישין דיצחק ריש גלוטא אחר בא לקורטבאה, ומשם הולך לאספמיא, ומות שם. או דילמא דלא חיישין להכى, ותלין דהוא אותו יצחק ריש גלוטא מקורטבאה. והעיר העורך לנר, דמלשון הגם' משמע דשלחו נמי דהוא ברacha דרב ביבי. ועוד,adam אספמיא שלחו לקורטבאה. לך פירוש, דהמעשה "זהו אתוי מקורטבאה" ולא "זהו אוזיל" מקורטבאה. והשתא אתוי בא לקורטבאה, היה דבा הקול מאספמיא דשבב יצחק ריש גלוטא הולך מקורטבאה, ושלחו מקורטבאה שם היהת אשתו, לידע אם הוא אותו יצחק ברacha דרב ביבי, שהוא הולך מקורטבאה לאספמיא, או דהיה זה יצחק אחר. והשתא לא קשיא מידי, דהא לא נודע באספמיא דמת אותו יצחק ברacha דרב ביבי.

(טו) גמי, אבוי אמר חיישין. פירוש הרמב"ן, דפלגי בשוונות מציאות ולא הוחקו ב' יוסף בן שמעון, [וכמו שכתבו התוס' בד"ה יצחק]. דפלגי בוה רביה ור' זира בבבא מציעא (יח), ואבוי סבירות לה' כרביה חיישין לב' יוסף בן שמעון, ורבא סבירות לה' דאפשרו לרבה דחייש התם, הaca ליכא למייש. דהתם נמי, היכא דנעמעה הגט במחיצתו ובעיר המוחכר בו, אמרין כאן נמעא כאן היה, ולא תלין באדם אחר ובגת אחר. והבא נמי כיוון דראו שמת הריש גלוטא שיצא מכאן, ואין ידוע לנו עוד יצחק ריש גלוטא, אין לנו לתלות באדם אחר. ואבוי סבר אמרין כאן נמעא כאן היה.

(טז) גמי, שם. (עיין באות הקודמת). והקשה הריטב"א דהaca פסק הרי"ף (מג. בדף הרי"ף), כרבא אמרין כאן נמעא וכאן היה, וגבוי שומשミニ קיימא לנו לפקון (קטו). דחיישין שמא פינן ולא אמרין כאן נמעא כאן היה. ותירץ, דלהוציא מאמון מהחזקתו לא אמרין כאן נמעא כאן היה. אבל גבי אשת איש, משום עיגונא אקלילו בה. וגבוי תרי שטרי דנאני בר חבי, כיוון שיש גלים לדבר לזרם כאן נמעאו כאן היו, אמרין כאן נמעא כאן היה.

דוקא קצר. ותירץ, דהא התוס' ר"ה לא, הביאו דהירושלמי פירש דנקט קצר, דבאותה שעה החמה קודחת בראש כל אדם או משום דשביחי ריחשה, והאי טעמא שייך אף בקצר שעורדים ובבציר ומסיק, דברא רץ ישראלי כל הנני העשין בימות החמה. ונקט קצר לאשמעיןן, ודוקא כשהחמה קודחת אוו כשביחי ריחשה, והוא הדין לכולחו דדרמו ליה. אבל העורך לנר הקשה עליו, דקצר שעורדים בימי פסח, שהם סוף ימי הגשמיים, ועודין אין החמה קודחת כמו באםצע הקיץ. וכן זמן מסיקת הזיתים לאחר ריבעה שנייה וכבדתנן בפאה (פ"ח מ"א). ולכ"פ פירש, דאף דעתם הירושלמי שייך דוקא בקצר חיטים, מכל מקום היה פשוטא לבית הלל דלא מחקיןן בין קצר לעורך.

יר) תוס' דהא באותה שעה, ואית' אמאי לא מהימניין לה במיגו. כתוב המהרש"א, דקושיות התוס' למאי דסבירי בית הלל מעיקרא, (במתניתיןDAO), דהאשה שאמרה מת בעלי, תנשא ולא טול כתובתה, דאו בסמור), דהאשה שאמרה מת בעלי, תנשא ולא טול כתובתה, דאו נאמנת במיגו. אבל לאחר דחוירו להורות כבית שמאי דאף נוטלת כתובתה, אינה נאמנת במיגו דהא אי אמרה גירושתני לא היהת נוטלת כתובתה, (וכמו שכחטו התוס' קטו). דהא ולהימנא. והקשה המצפה איתן, מנא ליה בפשיטות דaina אף בשותבעת כתובתה. [אמנם תוס' לעיל (עמ"ד א') ר"ה היכי], דנאמנת אף בשותבעת כתובתה. זאמנום תוס' בהרמב"ם (פט"ז מאישות והקרני ראם והר"ש מדעסוי הקשו, הא אף לשיטת התוס' (שם) דבשותבעת כתובתה אינה נאמנת, מיהו היכא דמתירין אותה לינשא אף נוטلت כתובתה, וכן נמי דעת הר"ן בנדרים (צא. דה ולענין הלכה), ואם כן שפיר יש לה מיגו. (ועיין לעיל אות ז-ז).

טו) בא"ד, שם. הקשה המהרש"א, אמאי נאמנת הא הויה מיגו דהעהזה, דaina מעיה פניה לומר גירושתני אפילו שלא בפניו. ואי נימא דאף לומר מת אינה מעיה, לא היה להתוס' להקשוט מטעם מיגו, דהא נאמנת מת בעלי אינה מעיה, לא גריעה מאומרת גירושתני. ותירץ העורך לנר על ממשום דaina מעיה, שלא שייך העזה בזה. אלא דמתיראה שמא יבא בעל נמי אינה מעיה, שלא שייך העזה בזה. ואלה דמתיראה שמא יבא בעל ויכחישנה. והקשוט התוס', דתאה נאמנת לומר מת בעלי דהוזיקה דודאי מתיראה לומר שקר, שאם יבא בעלי תוחזק שקרנית, במגו שהיתה יכולה לומר גרשוני שנאמנת, וכל שכן שתתירא לומר מת, שמא יבא ותווחק שקרנית אפילו שלא בהכחשה דידיה. ואם כן ודאי טענת נתרגשה היה טוב בהבא בתרא (_nb): דהא דברים, דוקא לענין אפטורי משובעה לא אמרין מגו דהעהזה, אבל בממונן אמרין.

דף קיו ע"א

א) מתני', והלא מסpter בתובה גלמוד וכו'. הקשה הקובץ העורות (סימן כא טק"ו), בין דלענין ממון אינה נאמנת ומזהקין שלא מת בעל, ונמצוא שלא נישאת כלל, אמאי נוטلت כתובתה, הא אין קידושין תופסין בה. ואין נראה לומר דבר הינה התנאי, שחייב לחתה לה כתובה בשתנשא, אפילו אם

נאנות שਮועילה להוציאו ממון. (ח) תוס' דהא מי אמרת, בתוה"ד, לא חיישין שמא מסטרם וכו'. ביארו המהרש"א וה Mahar"b, דהשתא הדרי בהו תוס' מהא דתירצו בתחילת דבריהם, לרבע החחש הוא "שמא מסר לו לגבות החוב ועתה חזר בו". דלהא לא חיישין, דהא יודען הם דין אין המשירה מועלת לגבות החוב. אלא עיקר החחש, דילמא מסר לו לצורך על פי צלוחיתו, ורבא אתה למימר דאף להא לא חיישין.

דף קמו ע"ב

(ט) גם, אייבא בגיןיו דארגיל הוא קטטה. כתוב התוס' הרא"ש בשם רבינו חננאל, דלמאן דאמר משום דמשקרה, אפילו באומרת מות וקבורתו אינה נאמנת. ולמאן דאמר משום דאומרת בדדמי, אם אומרת מות וקבורתו נאמנת. והקשה עלי, דאם כן אמאי לא קאמר דaicא בגיןיו כהאי גוונא. והריטב"א כתוב, דהוא הדין דמציע לומר דaicא בגיןיו כהאי גוונא, אלא דחדרא בגיןיו נקט.

(י) גם, עד אחד בקטטה מהו. כתוב הריטב"א, דאף דאסיקנא בתיקו, מכל מקום כיון דבאייבעיא לעיל (קטו). פשט הריט"ף (מב: בדפי הריט"ף), דעת אחד במלחמה נאמן, כיון דעתם עד אחד נאמן הוה משום דלא משקר, ולא חיישין דאומר בדדמי, הכא נמי נאמן, דתרני האיבוע חד טעמא נינחו. אך הביא דהרט"ף (מג: בדפי הריט"ף) כתוב, דכיון דלא איפשיטה נקטין לחומרא ואינו נאמן. והרשב"א הקשה על הריט"ף, דמאי שנא בעיא דלעיל (קטו). דפסחין דנאמן, מביעא דהכא דנקטין לחומרא. והביא, דהרמב"ם (פי"ג מגירושין ה"א) כתוב, דהטעם שלא תנשא בסוגין, משום דחישין שמא שכחה אותו. והקשה,adam היא הוחזקה לשקר כל ישראל מי הוחזקו לשקר. ועוד, דבגמ' לא החכר טעם זה.

(יא) גם, לדבריך פקחת תנשא שוטה לא תנשא. ביאר התוס' יו"ט (פי"ד מ"א), דהפקחת יודעת דיש לבא לבית דין בגוונא שיאמינה, ומתחכמת לבא בבכי ובקריעת בגדים. אבל השוטה אף שתובנה על שמות בעל, מכל מקום בשתבואה לבית דין אינה נותנת לב לאמת דבריה בבכייה ובקריעת בגדים. וכובונתו לבאר, דהא אמרלו לו אם כן פקחת תנשא. אין בונתם שתאמר שמות ובאמת לא מת, דלווה לא חיישין. אלא דחישין איפכא, דהשותה אף שמות, מכל מקום אינה יודעת שצירק לבכות כדי שיאמינה, ונמצא שלא תוכל לינשא].

(יב) גם, אינהו ברבן סבירא لهו וכו'. העורך לנר הוכיח מכאן, דמזור לגורום לחכם שיטעה, ויתיר דבר שלדעתו אסור, הייכא דהගורם סבור דשתי. והקשה, מדאמר רב בחולין (קיי): דודאי שמואל לא יאכilo דבר האסור לו לשיטותו, אף דשמואל סבירא ליה דשתי. ותירץ, דשאינו כתבו התוס' לעיל דאכילה, וגנאי הוא לצדיק אפילו בכחאי גוונא, וכעין שכחטו התוס' לעיל (צט): דהא סלקא דעתך. עוד תירץ, דהכא שאני דaicא רבים דפליגו על ר' יהודה, והלכתא כוותיהו. ולכ"פ אין זה מכשול אם טעה ופסק ברבים. (יג) גם, אלא מעשה שהיה בקצר והוא הדין בכולחו הכא נמי וכו'. דיק htos' יומ טוב (פט"ז מ"ב), דודאי לבית הלל נמי אין חילוק בין קצר חיטים לקצר שעורדים, או בציר ומסיק. והקשה, adam כן אmai קתני במתניתין

שהיא משקרת, משביעין אותה שמה בעלה, ועל ידי זה תוכל לגבות כתובתה. וזה מה שכותב הרמב"ם דמשביעין אותה.

ו רשי"ד "יה ויבמתה, בתוה"ד, ויראה שם סופה להיות ערתה. דיק המגיד משנה (פ"ז מגירושין ה"ג),rai אחותיהם הם דליך חשש נפילה ליכום, נאמנת להעיר ליבמתה. ודלא כהרמב"ם (שם) דאפילו אם היא אחותה אינה נאמנת. וכותב המגיד משנה, דסמרק דבריו אירושלמי (פט"ו ה"ד), אף דעיקר הטעם כרישי, מכל מקום לא פלוג רבנן ואסרו בכל הערות. אמנם המשנה למלך (בפי"ב מגירושין הט"ז ד"ה ולענין הלכה) כתוב, דהרמב"ם סבירא ליה, דחכמיםAMDו דעתן של נשים, דסתם יבמות שונאות זו לזו, ואף היכא דליך חשש שייהו צרות. והוסיף, דaicא בינייהו היכא דיש לשתייה בנימ, דלטעמא דרישי, שפיר מעידות זו לזו, דהא לא יעשו צרות זו לזו. ואף אם הבנים ימותו לבסוף, מכל מקום בשעת עדותה לא מסקא אדעתה שימותו, ואילו להרמב"ם, אף כהאי גוננא אין מעידות זו לזו, דסוף סוף שונאותهن זו את זו.

ז) בא"ד, וטעמא דכוולחו מפני שונאותה אותה. כתוב הרש"ש, דפסולן אינו משומ שנאה לחודא, דהא קיימת לענין בסנהדרין (כו:) דשונא כשר להעיר, אלא עיקר הטעם משומ דהו נוגען בעדותן.

ח) בא"ד, שם. הקשה הפתוחה השובה (סימן י"ז סק"ה), אם כן כל אשה שונאה לא תהא נאמנת בעדותה אשה. ותרץ החוזן איש (סימן כ"ב סק"ז) לדבר זה מסור לחכמים. והם אמרו, דדוקא בחמש נשים הללו שהוא עניין תמידי וקבוע, ואין ראייה לאחרות. וגם אין מי שיקול לשקל טבעיות בני אדם ותוכן רוחם כחכמוני זכרונם לברכה.

ט) גם, ואם איתא שית היין. הקשה העורך לנר, אמרاي לא מיטוי ראייה מדרלא קתני לה במתניתין. ותרץ, דaicא למימור תנא ושיר. ואם תיקשי Mai Shirir דהאי שיר. יש לומר, דשיריר נמי אשת האב וכלהו, ואילבא דר' יהודה דלא הו בכלל חמותו ובת אשתו, אבל בבריאות דקתני מנינה לא אמרין תנא ושירר כדאמרין בקידושין (טו:), ולהכי מיטוי ראייה מיניה.

ו) רשי"ד "יה מי מסקא, בסוה"ד, החתום צערא דגופה הו. כתוב העורך לנר, דלולי דבריו היה אפשר לתרץ: שלא פשיט מיבמתה, משומ דביבמתהaicא חשש טפי. משומ דבין אם ימוות בעלה, ובין אם תמות יבמתה תעשה ערתה, ורק שונאנתה טפי. אבל בחמותה דלאחר מיכן, דליך אלא חד חשש שימות הבעל וטיפול לפני בנה היבם, לא חשו כולי האי. ועיין באות הbabah.

ה קי ע"ב

יא) גם, לא בעלה מיה ולא וכו'. הקשו הריטב"א והמשנה למלך (פי"ב מגירושין הט"ז ש"ה גרשינן), דהך טעמא לא הו אל לא לרבי יהודה, דלרבען טעמא משומ דחמותה שונאנתה דקאללה ליגירסנא, וכמימ הפנים לפנים כתלה שונאנתה, וזה שיר נמי היכא דבנה במדינת הים. ותריצו, דמל כל מקום מדרבי יהודה נשמע לרבען, דמי היכי דלרבוי יהודה מסקא אדעתה בהליך בנה למדינת הים, היכי נמי לרבען, חמותה לאחר מיתה מסקא אדעתה. והקשה העורך לנר, דאכתהי היאך פשיט לה, דילמא מתניתין רבען היא, ואני נאמנת משומ דשונאנתה מחמת השთא דכם הפנים אל

הניסיאין אין נישואין. ותרץ, דהא דפלגין נאמנות ואמרין דמותרת לינשא מחד גיסא, ואין האחין נכנסין לנחלה על פיה מאידך גיסא. הינו: דלענין דין היתר נישואין נקטין דמת בעל, ולענין ליכנס לנחלה נקטין שלא מות. אבל כל זה שיר בב' דיןיהם התלויים בדבר אחד, ואינם בתולדה אחד מחבריו. אבל כתובה דאינה תלואה כלל בmittat בעל, אלא כל היכא שמורתה לינשא נוטלת כתובתה, ואיפלו אם בעל חי. משום היכי להיפר, דאם אינה מותרת לינשא אפילו אם בעל מת אינה נוטלת כתובתה, משום היכי לא שיר לומר בויה פלגיון נאמנות, כיון דין הכתובה בא בתולדה מההיתר נישואין.

ב) מתני, שם. כתוב הגמומי יוסף (מג: מדפי הריטב"א, דלא מהני מדרש כתובה אלא לענין עיקר כתובה, אבל לתוספת כתובה לא מהני. ואף על פי שאמרו בכתובות (נד:), דתנאי כתובה כתובה. הינו דוקא לענין הדברים הכתובים שם. ולדברי הקובץ הערות (עליל א') יתבאר, דדוקא עיקר כתובה בתולדה מההיתר נישואין, אבל לתוספת כתובה איינו אלא כשאר שטר חוב בעלמא.

ג) רשי"ד "ה אדעתא דכתובה אתה, ובאפקוי ממונה סהדי בעין. הקשה הריטב"א, דמל כל מקום נאמינה לכל הפחות לענין נישואין, אף שלא ניתן לה כתובה. ותרץ, דלא האמיןוה רבנן אלא משומ עיגונא, ומושום היכא דתובעת כתובתה ואין דעתה להיתר נישואין, הר' אין עיקר עדותה משומ עיגונא, ולא האמיןוה. ועוד תירץ, דכל נאמנותה משומ חומר שהחומרת עליה בסופה וכו', וכדאמרין לעיל (פח). וזה שכונתה בשליל כתובה, לא דיקא, דשما לא תנשא ולא תתקלקל, ונמצא שהיא כתובה עדותה שקר. והוסיף, דהוא הדין אם הביאה עד אחר שמת בעלה, והיא תובעת כתובתה, אין מתרין אותה. שלא הקילו חכמים להאמין בדבר שבעורה, אלא משומ עיגונא, והכא שלא בא לה לטעמ כתובתה, איןנו נאמן. וביאר הקרן אורה, דכתובעת כתובתה חשבין לה עדות ממון, ואין עד אחד נאמן בה. אממן הבית יוסף (בן העוז סימן י"ז) והחלקת מוחוק (שם סקפ"ה) תמהו על הריטב"א, מנא ליה דאפילו בעד אחד אין מתרין אותה.

ד) גם, תנוי כתובתו אף לינשא אין מתרין אותה. עיין באות הקודמת. והתוס' בכתובות (פט): ד"ה מיגו כתבו, דאינה נאמנת, משומ דחישין שמא מחמת חימוד ממון אומרת כן.

ה) גם, מתרין אותה לינשא ונוטנין לה כתובה. כתוב הרמב"ם (פט"ז מאישות ה"א), ומשביעין אותה ונוטנין לה כתובה. והבסק' משנה כתוב בשם העור, דהך שבעה הינו שמת בעלה. ותמה, דמאחר שמורתה לינשא נוטלת כתובתה משומ מדרש כתובה, שבועה זו למה. לך פריש, דהכוונה לשבועה הנוטlein, וכדאמרין בכתובות (פז). דהנפרעת מן היתומים לא תפרע אלא בשבועה. והקהילות יעקב (סימן מ"ז סק"ו) ביאר דברי הטור, דאך בדעת דין מתרין אותה לינשא, מכל מקום היתר זה מהני כלפי העולם שמותרים לישא אותה, אבל היא עצמה אין צורICA היהת. וממה נפשך, אם יודעת שמת, מותרת גם ללא היתר בית דין. ואם יודעת שלא מות, לא מהני לה מה שהתירוה בית דין, וודאי אסורה לינשא, ואם תטול כתובתה הרי היא גוזלת את היורשים, וכיון שיכולין היורשים לטען

הנפקת הזרען

ממכת יבמות דף קי"ז – דף קיה

ט' שבט – י' שבט התשע"ה

הקשה המהרש"א, האadrובה כי לא תנשא מדאוריתא הוילולד ממזה, ומידלא קתני הולד ממזה, משמעו רקה מדרבן. ולכך הגיה בדברי התוס' דרכ' "ורוי אמרו" שירק לסתוף הדיבור. והמהר"ס תירץ, דכוונתם, דאי הוי מדרבן הוה ליה למתרניתן למיימר דהילוד ממזה, ותצא מזה ומזה. וכתרתנן בריש פרק האשעה רבבה (פז), אלא ודאי דהוה מדאוריתא ומשום בכלי לא קתני דהילוד ממזה.

(ח) Tos' ד"ה לא צריכא, בסותה"ד, דהתם כיוון דעד אחד וכו' אבל הכא תקנאת דרבנן היא. [ואפשר, דעתמא שלא מהימני מדרבן], משום דמעיקרא לא תקנו להאמינו כייש נגדו שני עדים, וכן בעד אחד המכחישו בכת אחית איינו נאמן ממהאי טעמא]. ובפטר אוור ליצין (יבמות) ביאר, דכשנאמן מדאוריתא כמו בעד סוטה, יש לו נאמנות במחאותו, ולכך אפילו בכת אחית נאמן. מה שאין כן כשנאמן מדרבן, נאמנותו היא רק כאשר נקל עדותו ונפסק על פיו, ולכך דוקא בזה אחר זה נאמן משום שכבר קיבלנו עדותו, אבל בכת אחית איינו נאמן דשוב אין אלו מקבלים דבריו.

דף קיה ע"א

(א) מתני', עד אחד אומר מות וכו' הרי זו לא תנשא. כתוב הרמב"ם (פי"ב מגירושין ה"ט), אדם נשאת לעד שהעד שמתה, והוא אומרת בר שמתה, הרי זו לא תצא. וכותב המגיד משנה, דהרבנן למד זאת מידלא קתני בשתי אומות מות ושנים אומרים לא מות ונשאת לאחד מעדריה, כדייאיתא בעיל (פח). אבל בחידושי הרמב"ן פליג, וכותב, עד אחד בהכחשה לאו כלום הוא, ואם נשאת לעד תצא. וכן כתבו התוס' לעיל (קיי) ד"ה הא. והוא דלא קתני אם נשאת תצא, משום דתנה לא מיيري בנישאת באיסורה. (ב) Tos' ד"ה ס"ד"א, בסותה"ד, דאפשרו מודה ונוננה אמתלא לדבריה אינה נאמנת. כתוב המהרש"א, דציריך לומר, דאך דעל מנת שלא תיאסר משום דשויה לנפשה חתיכה דייסטורא, מהני אמתלא. מכל מקום, לא חשיבא כשר אומרת מות, אלא איינה עדיפה ממשותקת. דאי חשיבא כשר אומרת מות, אמאי הוצרכו בגמרא לטעם דלקלולה לצרה קמיוכונה. זולא ניחא למהרש"א לומר דזה גופא כוונת הגمرا לפרש האמתלא שללה, דמלשון התוס' משמע שיש לה אמתלא אחרת. ועוד דבגדורי אמתלא, לא מהני לומר ששיקחה בזמיד בשבייל לאסור ערתה. (א.ג.).

(ג) גם, בחלוקת שנינה ורבי יהודה ורבי שמיעון היא. הקשו התוס' י"שנים, הא רבי יהודה ורבי שמיעון קא יהבי טעמא למלתיהם, משום שזו וזה אומרות שאיןו קיים. משמע שם אחת אומרת שלא מות הוי הכחשה, ואילו ברישא קתני דהאומרת מות תנשא, אף שחברתה אומרת לא מות. ותירצטו בשם הריב"ן, דלבדיוו דרבוי מאיר קאמר. [כלומר אפשרו לדבריך שהכחשת צרה מהני, הכא לא מיקרי הכחשה. ולפי זה קשה, שלא מצינו כלל בדרבי רבי יהודה ורבי שמיעון שיאמרו דהכחשה לא מהני, דידלמא טעמייהו דוקא משום ובכהאי גונא לא מיקרי הכחשה. וצריך לומר, דכיוון שלא מצינו תנא אחר דפליג ארבי מאיר אלא רבי יהודה ורבי שמיעון, מסתבר לתלות הירושא בדידחו. (א.ג.)]. אמן התוס' בד"ה הוואיל, כתבו, דמודומקמין לרישא ברבי יהודה ורבי שמיעון, דהא דקתני הוואיל

הפנים, ולרבי יהודה באמת תהיה חממותה מותרת דלא מסקא אדעתה. עוד הקשה, היair פשיט מהר מתניתין, הא מה שתדבר לבנה עליה הוי עראה דגופה. ופירש רש"י לעיל (עמור א') ד"ה מי (עיין באוט הקודמות), דבכהאי גונא ודאי מסקא אדעתה וכביבמתה. לכך פירש, דלעולם מדרבן מייתי ראייה, דאך דשיך שונאתה בחמותה אף כשבנה במדינת הים ומשום דאכלת לגוריסנא, מיהו כל זה כשבעה חי. אבל בשמתה, שוב אין חממותה שונאתה. ואם כן כלתה נמי אינה שונאתה דכמים הפנים אל הפנים. והשתא מייתי ראייה דכשאונורתה מות בעליامي נאמנת, הא כבר ליכא שנהה, משום דאכלת לגוריסנא. ועל כרחך, משום דמסקא אדעתה דכשיבו בא עללה לבסוף תחוור שנאת חממותה, ולכך השטה נמי שונאתה. ושפיר איבא למיפשט לחמותה הבאה לאחר מיכון. ולפי זה תירץ, דשנאה זו אינה מהמת עראה דגופה דהא לא עדיפה שנאת הכללה [דמשום כמים הפנים לפנים], משנאת חממותה דהויא שנאת ממון. ושפיר מדרמין לה לחמותה הבאה לאחר מיכון.

(ב) גם, לא בעלה מיות ולא חמיה מיות. הקשה המהרש"א, אמאי לא קאמר דחישין דאך אם בעלה מיות, חמיה לא מיות, וכגון דאייכא יבם, דמתכוונת היא לקלקל לחמותה, דלא תבואה ותצערנה לאחר שתיפול לפניונה. ותירץ, דמקתני תנשא, משמע דתנשא לשוק בלי חילצה, ואם כן וראי דבדליך יבם עסקין.

(ג) גם, לא תצא מהתראה הראשון. כתוב הרשב"א, דאשה נמי הוי בכל דברי עללא, ואם אמורה מות, והתירו האשעה לינשא, ואחר כך בא עד אחד, לא תצא מהתראה הראשון. אך הביא, דהרבנן (פי"ב מגירושין ה"כ"א) והרמב"ה פלייגי. ולודעתם, אם בא עד אחד ואמר לא מות, אפילו נישאת תצא. והרמב"ן חילק,adam האשעה עצמה אמורה מות בעלי, ואחר שהתראה בא עד אחד ואמר לא מות, דינא שחוצה. אבל אם האשעה אמרה שמתה בעלה, אפשרו בא עד אחד לא תצא.

(ד) גם, כל מקום שהאמינה תורה וכו'. הש"ך (י"ד קב"ז י"ד) כתוב, דפליגי הראשונים, אי טעמא מפני שהאמינוו לראשען, ומילא אין השני נאמן. או דילמא טעמא מפני שהאמינוו לומר מות ולא האמיןוהו לומר לא מות. [וזה שטעמאתה (ש"ו פ"ב) נקט, דבאיסור חלב נאמן העד השני, אף בבאו בזה אחר זה. ומבוואר דסבירא לי כעד השני, דדוקא לומר מות האמיןוהו, ולא משום דהוא הראשון. (ט.ו.)].

(ט) גם, לא צריכא בפסולי עדות וכברבי נחמה וכו', ואיבועית אימתא וכו'. בגין הברכת שמואל (סימן יא), דהנך תרי לישני פלייגי בגין נאמנות עד מיתה, דלישנא كما סקרה, דנאמנותו רק מכח האי חזקה דלעיל (פח). דידייא ומנסבא, וממשום דמלתאתה דעבידא לאיגלווי לא משקרי אינשי, ולכך מהני עדות פסולים בוגדו. ולישנא בתרא סקרה, דכשהוא עד כשר איתליה נמי נאמנות עד אחד, וממשום הכא לא מהני נגדו נאמנות של פסולין עדות.

(ט') גם, כל היכא דאתא עד אחד בשאר. כתוב הנודע ביהודה (ابן העוז סימן קמ"ז ד"ה אך) בדעת הרמב"ם (פי"ב מגירושין ה"ט'), עד מיתה כשר נאמן מדאוריתא, ואילו עד פסול נאמן רק מדרבן.

(יז) Tos' ד"ה הא לא נישאת, בתויה"ד, מדקאמר תצא ולא קתני הולד ממזה.

בבירור. ולא מהני סברא זו אלא להקל במקום עיגונא להתרה לינשא, דהא חזין דין האחין יורדין לנחלה על פיה. [נוצריך ביאור איך יתכן שהקיים מושם עיגונא במקום חשש ברת על פי טעםם שלא מהני אפילו להחמיר בדאוריתא בשאר מקומות (א.ג.). ועוד תירץ על פי דעת רשי' בשבת (קמה): ר"ה לעודות, והרש"ב"א בכבותות (ג.), דהא דמנהני עד אחד בעדות אשא, היינו משומ דאפקענעה רבנן לקידושין, ואם כן אין אנו מאמנים בודאי שמת הבעל, ומשום הכל אין לאסור השניה בתרומה. ולפי זה לא שירק נמי מה שדנו התוס' לאסור בתרומה דאוריתא, משומ דהכא חדא עבד איסורה ממה נפשך. [אמנם לפי זה ציריך ביאור,מאי טעמא דרבי עקיבא דאסר. ויש לומר, משומ דמחוי כתרתי דסתרי, כיון שמתרים הראשונה על פי עדותה, ונראה שהוא משומ דסומכים על דבריה שבעה מת. (א.ג.)].

ט) בא"ד, מידי דהו אשמי שבילין. וקשה, **דבפסחים** (י.) אמרין דכבאו לישאל בבת אחת לא שרין לתרוייהו, ובבא לישאל עלייו ועל חברו איכא פלוגתא דתנאי, והכא לא מפלגין בהכי ומשמע דבכל גוני שי, וציריך עיין. (א.ג.).

ו) בא"ד, מיהו איכא הכא חדא דעבד איסורה וכו'. הקשה השם שמעתהא (ש"ז פ"ב), דהא בב' שבילין נמי איכא חדא דעבד איסורה ואיפלו הכל מטהרין לתרוייהו. ותירץ, לבנות התוס' דודוקא להורות הוראה ודאית אי אפשר בדבר דאיכא כתרתי דסתרי, [והכא הווי הוראה ודאית דשרין לראשונה להנsha]. וכמו דלא ילפין מסוטה לטמא בתורת ודאי בספק טומאה ברשות היחיד במקום דאיכא כתרתי דסתרי, (ובתוס' נהה (ב.) ר"ה והלל), דהא נמי הווי הוראה ודאית. אבל מה שאנו מטהרין בב' שבילין מכח החזקה לא מיקרי הוראה ודאית, אלא שאנו מעמידין ומניחין הדבר על חזותו הראשונה.

יא) **תוס' ר"ה לדבריה**, בתויה"ד, שאמ לא ניחוש לדברי צרה ליכא עברה כלל וכו'. נראה דכוונתם דהatoms אין עברה ממה נפשך, שהרי צרצה חולצת ולא מתיבמת, אבל הכא שזו נשאת לשוק וזו אוכלת בתרומה, ממה נפשך חדא מיניו עבדה איסורה, וכמו שביאר התוס' הרא"ש (עיין לעיל באותו ו) לטעמא דרבינו עקיבא. (א.ג.).

דף קיח ע"ב

יב) מתני', קידש אחת מחמש נשים וכו' מניח כתובה בגיןהן. כתוב בחידושים הרמב"ן, דאן קיימת לע' דארוסה אין לה כתובה מתקנת חכמים, אלא אם כן כתוב לה. ואם כן בעינן לאוקמי שכטב שטר כתובה שהচיר בו ארוסתו, סתם ולא כתוב שם. אי נמי, כתוב שם, אלא שהוא שמותהן שוט. אי נמי, דלא כתוב אלא דקנו מידו שיתן כתובה, והלכו העדים, וכל אחת אומרת אותו קידש ונתחייב לי כתובה. והרש"ב"א כתוב, דנראה עיקר, דארוסה יש לה כתובה מתקנת חכמים.

יג) מתני', ומניח כתובה בגיןהן ומסתלק וכו' מניח גולה בגיןהן ומסתלק דברי רבינו טרפזון. **בבא מציעא** (לו). איתא ברייתא, דモודה רבינו טרפזון דרבא לצאת ידי שמים נתן לכל אחד ואחד, אף כשאין טובען אותן בברוי. ועוד אמרין הטעם (לו), דאיינו מניח הגולה בגיןיהם ממש דשקלוי להו כולחו

וזו וזה מודות, לאathi למימר דאם היה מכהשת, תרוויהו אסורת. אלא, דהמכחשת הייתה אסורה, ונתקט זו וזה מודות כדי להתיר שתיהן. וכן מבואר ברשי' (במתניתין) ד"ה הוואיל ודלא כתותס' ישנים. [ולשיטת התוס' בז' אומרת מות, וזה אומרת נהרג. השיב הכהasha גמורה, אלא דמל' מקום אנו מתרין כל אחת על פי דבריה. ואפשר, דلتוס' ישנים לא ניחא לפреш בן, מדנקטו הוואילו וזה מודות ולא כתני **אומרות**, דמשמע דلغבי כל אחת בעינן שחברתה תודה לדבריה ולא חכישנה. דאי לא מהני הכהasha וביעין שתאמר שמת רקס כי להתיר עצמה, לא שירק לישנא דהודהה, דידיinin לכל אחת בפני עצמה על פי דבריה בלבד. (א.ג.)].

ד) **תוס' ר"ה דבל**, בתויה"ד, דאי לאו הכי מה משמעו הינו עד ועד דעלמא. כתוב המהרש"א, דכל זה מדברי רבינו יואל (כדיאתה בתחילת הדיבור). אבל התוס' (בسمוך) ד"ה אלא, פלגי אהאי דיקא, דהוכיחו (שם), **דבסטוחה** (לא): תנן כהאי גונא עד אומר וכו' ואשה אומרת וכו' אף דלא מيري בצרות. ורבינו יואל סבר, דליך ראייה מהותם, דבסטוחה עד אחד מהני מדורייתא, ואשה אינה אלא מדרבן, ולהבי תנין לאשה בפני עצמה. אבל הכא דאף עד כשר אינו נאמן ביחיד אלא מדרבן, אין חילוק בין עד לאשה, ולא זהה למיתני באפי נפשיה. והקרני ראם כתוב, דרבינו יואל נמי מיישב בתוס' בד"ה אלא, דבסטוחה שאני דליקא למיטיעי.

ה) גמי, אלא לר' יוחנן קשיא, קשיא. כתוב הרא"ש (סימן ט), לר' יוחנן לא חש להאי קושיא, משומ דمفרש, דסיפה לא מيري בצרה אלא באשה סתם, ואף דכבר תנין עד אומר וכו', התנה תנין עד כשר בפני עצמו, ועד פסול בפני עצמו.

ו) מתני', רב' עקיבא אומר אין זו דרך מוציאתו מידי עברה וכו'. כתוב התוס' הרא"ש, דרב' עקיבא מודה דאם זינתה השניה הרי היא בחנק, דהא הויא בחזקת אשת איש, אלא דמחמיר שלא תאכל בתרומה, משומ דאם נתריה נמצוא חדא מיניו וDOI עבדה איסורה. וכן כתבו התוס' בד"ה לדבריה, בטור דבריהם.

ז) מתני', אמרה מות בעלי ואחר כך מות חמוי וכו' רב' עקיבא אומר אין זו דרך מוציאת מידי עברה. כתוב התוס' הרא"ש, דאף דהכא ליכא איסורה, ודאי אם נתיר לשתיין, דאפשר דבעלה מות וחמיה לא מות. מכל מקום שיב כתרתי דסתרי, כיון דלהאי גיסא דבעלה מות יש לה להיות נאמנת שמת חמיה, ולהבי מחמיר רב' עקיבא אף בסיפה.

ח) **תוס' ר"ה בת ישראל**, בתויה"ד, מספקא לר' אי דוקא בתרומה דרבנן, אי נמי בתרומה דאוריתא. כתוב השם שמעתהא (ש"ז פ"ב), דמסתימת הרמב"ם (פ"ט מתרומות ה"ז) ביאור דמה שנאמנת על עצמה, ולא תלין דברירושלמי (בפירקין ה"ז) ביאור דמה שנאמנת על עצמה, ולא תלין שמשקרת כדי לקלקל צרצה, וממילא אף את עצמה לא נתיר. דמתוך שירודעת שדבריה לא עשו רושם אצל חברתה, אף היא דוברת אמרת. והוא דלא שרין לחברתה,adam כן תחוור לקלקליה, משומ דחשודה לקלקל עצמה כדי לקלקל חברתה. וכיון דהשתא תלין שאמרה אמרת, מתון שירודעת שדבריה לא עשו רושם אצל חברתה, איך תאכל צרצה בתרומה דאוריתא, והרי אין תלין שמת בעלה. ותירץ, דאפשר דמשום חזקה דדיקא ומינסבא לא אסירין צרצה בתרומה, כיון דאיינו מוכח

בשו"ת הרاء"ש (כלל ס"ו, ח'), שלא אמרין מיגו דהוי מצע להכחיש עדים פטולים. [אמנם אי יਊין בתוס' הרاء"ש הכא נמצא בכתב שהעדים אינם יודיעים מי מת קודם, ואי מיררי בפטולים אפלו יעדיו מי מת קודם, אין נאמנים. ועל ברוח דברחים מיררי. (א.ג.)]. והרש"א לעיל (קיה): תירץ קושית התוס', דכיון שיצתה בלא בנימ וחוורה בלא בנימ, לא יצאה מחוקתה הראשונה.

(ב) גמ', רבוי מאיר היא דחיש למיועטה. תוס' בד"ה מהוחרתא בסوها"ר הסתפקו اي הא דחיש ר' מאיר למיועטה, הינו מדאוריתא, או מדרבנן. ובחולין (יב). כתבו התוס' ד"ה פשת, ובבכורות (ב) ד"ה ואיבעתה אימא, דמדרבנן. אבל בחידושי הרמב"ן והרש"א (בחולין שם), משמע דמדאוריתא חייש. וכן כתוב רבינו ברוך הובא במדרכי חולין (סימן תשל"ז). (ועיין לקמן אותן ח').

(ג) רשי"ד ר' מאיר, בפ' הכל שוחטין וכו'. הקשה העורך לנר, הא גם בחולין (שם) אמרין ר' מאיר לטעימה דחיש למיועטה. ופירש רשי"ד בד"ה מצאו להן, דהמקור מייבות (סא): גבי קטן וקטנה לא חילצין ולא מבינין, וחיש לסריס ואילונית אף דהרוב אינם כן. וכותב,داول יש לומר, דמהה שכיריה את רשי"ד לכה היה מה שאמרה הגמ' בהמשך, אפלו תימא רבנן וכו'. דיש לומר שמדובר ברובא דליך קמן. ובאמת הגמ' הקשתה מקטן וקטנה דלא חילצין וכו' דהו כי רובא דליך קמן ופליגי. אבל גבי כותי לא פליגי בפירוש ויש לומר דמוודו ליה. ועוד, דיש לומר דגבוי בותים באמות מודו לר' מאיר דמשום רשות אחד אין להחזיק את כולם רשותים כמו שכתו התוס' לר' יוחנן. ולכאורה מדויק דברי הגמ' בחולין שם, ור' מאיר לטעימה דחיש למיועטה, וגוזר רובא אותו מיועטה. משמע דלא חיש דאותו כותי הווי מהמיועטו, אלא כיון שחייב למיועטו ומחשיב אותו גור רובא אותו מיועטה. ואם כן לכארה אין הסוגיא שם מקור דר' מאיר חייש למיועטה. (ח.ו.)

(ד) תוס' ד"ה רבוי מאיר, בתוה"ד, אבל דתלי במעשה לא אולין בתר רובה. ופירש רשי"ד בבכורות (ב). ד"ה רובה, דכיון דיעבור הבבמה תלוי בהרבעה הרי שיש כאן ספק. נכונות דבריוadam תלוי במעשה, הרי לא שייך להלך

אחר הרוב דמתבערות, דמהיכי תיתני שהרביעו עליה זכר]. (ה) תוס' שם, בסوها"ד, ממש לא הוא בא שהאדם נזק לאשתו. והתוס' הרاء"ש הוסיף, דבבבמה צריך הבעלים להביא בהמה להרביע על בהמתו, ולא דמי לעיבור דasha, דמילא כל אדם נזק לאשתו.

ו) [תוס' ד"ה בגון, תימא היכי פליג וכו']. לכארה נרא השtos' למדו כאן, דר' מאיר חייש למיועטה מן התורה. ועיין לקמן בד"ה מהוחרתא שנסתפקו اي חייש מדאוריתא או מדרבנן. אמרנו לפי מה שכתב הט"ז (ביר"ד קי"ז סק"א), דהיכא שהتورה התיירה בפירוש, اي אפשר לחכמים לאסור. יש

ליישב בדבריהם אפלו اي ר' מאיר חייש למיועטה רק מדרבנן. (ר.ג.)]

(ז) תוס' ד"ה מהוחרתא, בתוה"ד, אף על גב דרוב אין נפלים וכו'. והתוס' לעיל (לו): ד"ה הא תירצו בשם ר"י, דכיון דמיועטה המזוי הויא, מחרמיין. (ח) בא"ד, ומיהו اي לא חייש רבוי מאיר למיועטה מן התורה אפלו היכא דaicaca חזקה בהודה אלא מדרבנן וכו'. אבל בתוס' בכורות (ב). ד"ה ואיבעתה אימא הוכיחו, דהיכא דaicaca חזקה בהדי מיועטה חייש רבוי מאיר

ואולי, אלא יניחס. ופירש רשי"ד (שם) בד"ה אמר רב ספרא, שתהא הגולה מונחת בידן עד שיתברר הדבר.

(ט) מתני', שם. כתבו התוס' בבבא מציעא (לו). ד"ה גול, דפלוגתת רבוי טרפנן ורבוי עקיבא לא שייך לפלוגתא דבריו ושם, اي ברוי עדיף או לא. דאפשר דברי טרפנן סבירא לייה דברי עדיף, ומכל מקום הכא גרע, כיון שיודע בודאי שעינו חייב לכלן. וכן אפשר, דברי עקיבא סבירא לייה דין אין

ברוי עדיף, ומכל מקום הכא עדיף, כיון שיודע שבודאי חייב לאחד.

(טו) מתני', רבוי עקיבא אומר לא זו הדרך מוציאה מידי עברה עד שישלם כל אחד ואחד. ובבבא מציעא (לו): אמרין, ודוקא משום דaicaca ברוי ושמא מה חייב רבוי עקיבא מדינה. אבל בשמא ושמא אין חייב אלא בא ליצאת ידי שלמיים. [זהינו היכא דפשע דהוה לייה למידיק בדאיתא שם בעמוד א' ובתוס' שם ד"ה התם].

(טז) תוס' ד"ה אמר ליה, ואם אמר האי דaina מתיבמתה וכו'. כתוב ה الكرון אורה, דחוינן מדבריהם, שלמדו דהוא חתת רב נחמן לא הייתה אלא מדקתי בסייעת שאניה מתיבמתה, אלא דפעמים רחמא ליה. וולא בד"ה דרש"י ד"ה וחושין, דaicaca ראייה נמי מהרישא מדלא שרין להנשא לשוק, אלא דפעמים דסニア ליה. דהotos' סבירי, דלהא לא בעי ראייה, דהרי רבא מעיקרה הוה פשיטה לייה מסברא דסニア ליה.

(יז) שם בא"ד, אי נמי משמע דחולצת אפלו נתנה אמתלא לדבירה. [זהינו דامتלא מועליה לבטל האיסור משום שוויה אנטפה]. והקשה העורך לנר דרש"י במתניתין ד"ה אינה נאמנת. ביאר, דבעיא חיליצה משום דשווא אנטפה, אם כן לא פירש דמיירי באופן שנתנה אמתלא, והדרא קושית הtos' לדוכטה. עוד הקשה, Mai טעמא פירש רשי"ד כן אוחשין לדבריה דרישא, ולא דיסיפה. ותירץ על פי מה ששמע שהקשה בעל השם שמעתתא, איך הקשוotos' דנאסרת איבם, משום דשויא אנטפה, הא משועבדת היא לו, ולא יכולת לאסור עצמה עליו. וכותב העורך לנר דאמנו רשי"ד סבר כן, ועל כן לא פירש אסיפה, דהוא משום שוויא אנטפה. אבל

ברישא שאוטרת עצמה לשוק ואינה מפקעה שיעבוד שפיר פירש כן. (יח) גמ', תא שמע דאמר ריש لكיש טב למיטב טן דו וכו'. כתוב הרשב"א בשם הירושלמי (גיטין פ"א ה"ה), דאפלו היהיה צוחת שרווצה להתגרש אמרין דאפשר דחוורה בה. וכותב הבית יוסוף (באבן העור סימן ק"מ, ר'), דוכנות הירושלמי, דאפלו היכא דבדקונה עכשו ואומרת רוץ אני להתגרש, איכא למימר דמעיקרה בשעת קבלת השלחח לא היהת רוץ. וכותב הבית יוסוף, דaicaca שבאו עדים שבאותה שעה ממש שהבעל זיכה לה הגט, היהיה צוחת להתגרש, אפשר שהוא מגורשת.

פרק האשה בתרא

דף קיט ע"א

(א) תוס' ד"ה אמר, בתוה"ד, ויש לומר דמיירי כגון שיש שני עדים שאומרים شيئاיהם מותו. תמה המהרש"א, אמרاي אם יש עדים שראו שהיהה לה בן, באמורה מות בני ואחר בר בעלי נאמנת, הא ליכא הפה שאסר. ותירץ הקרן ראמ, דמיירי שהעדים פטולים, ולהכי נאמנת באומרת מות בני קודם. ומכל מקום ליכא מיגו דאמורה עדין בני קיים, על פי מה שכתב

יר) גמי', שם. המרדיי (חולין סימן תשל"ז) הביא לרבניו משולם נקט, דמיוט קטן מאד הור מייעוטא דמיוטא, ואף רבינו מאיר לא חיש ליה. אבל לרבניו ברוך השיב לו, דמיוטא דמיוטא היינו דוקא כשהוא על ידי ב' עניינים. וכען דאשכחנה בעבודה זורה (לד), ברוב עגלים. אם רוכן אין נשחים לעבודה זורה, ואיכא נמי שאר בהמות שאין נשחות לעבודה זורה. והוכיח זאת,adam לא כן הרי קטן וקטנה, [דוחיש בהו רבינו מאיר לסריס ואילונית], נמי נימא דמיוטא דמיוטא הוא [דרורי לא שכיח כלל], ועל כרחך דאפיקו אחד מנייני אלף לא מיקרי מיוטא דמיוטא, אלא בגונא דלעיל. אמן בתוס' גיטין (ב): ד"ה סתם מבואר, דמיוט דלא שכיח כלל והוי כמיוטא דמיוטא דמיוטא דלי' חיש רב' מאיר. [וברש"י (בעמוד א') בר"ה אימא סיפא מבואר, دائ' הו רק מיוט נשים يولדות, וזה אמרנן דבצירוף מהיצה נקבות, ההו הזכרים מיוטא דמיוטא. ואפשר, דבזה מודה רבינו אלא רוב על ענין אחד, ומהצה על ענין שני. ואפשר, דליך בא' ענייני רוב, ברוך, אף דליך בא' וחובי, מכל מקום כיון דהו בא' עניינים, סגי להחשייבו מיוטא דמיוטא. ובעיר דברי לרבניו ברוך יש לתמהנה מדינה (לב), דמיית' התם לרבי מאיר דחיש לסריס ואילונית, ואמרנן עליה אימור דשםעת לרבי מאיר מיעוטא דשכיח, אבל מיעוטא דלי' שכיח מי שמעת ליה. וצריך עיין (א.ג.ג.)].

טו) גמי', שם. עוד כתוב המרדיי (הובא באות הקודמת) בשם לרבניו ברוך, דלא אשכחן דרבינו מאיר פליג איזוקה אלא ארובה. אבל היישר יעקב הוכיח, מהא דהוזרכו בסיפא לטעמא דמיוטא דמיוטא, דתיפוק ליה דעתירה משום חזקה לחוד. אלא על כרחך דאיזוקה לחוד לא סמייך רבאי, כמו דלא סマー ארובה. ודוחה, דאפשר דהאמנת אמרנן דהוי מיעוטא דמיוטא, אמן בלאו הכי היה רב' מאיר מותיר משום חזקה. טז) גמי', ד"ה סיפא, בתוה"ד, וברישא וכו' בעי חזקה בהדי מיוט. כתוב המהרש"א, דתוס' סבריו דרבינו יהושע דפליג בסיפא פליג נמי ברישא, ולכך לא פירשו דנקט ברישא חזקה משום ר' יהושע. אבל התוס' בבכורות (ב): ד"ה הלב, דברישא דאיכא חזקה בהדי מיוטא מודה ר' יהושע, ולפי זה ניחא הא דנקט ברישא דaicca חזקה בדוקא, דמשום ר' יהושע נקט לה. יז) בא"ד, דרוב עגלים אין נשחתין וחזקה דחלב בחזקת הייתם אם בן איתרע לה רובה. כתוב המהרש"א, דהלהשון "איתרע ליה רובה" לא ATI שפיר, אלא צירק לומר להיפך, דהו ליה הנשחתין לעבודה זורה מיוטא דמיוטא. וכותב, דנראה דחסר בדברי התוס' וצריך לומר "ויש לישב" לאחר שחייבת איתרע ליה רובה כדי אמר הכא. וכוכנותם, כדי איתרע במתניתין דידין (בעמוד א'), דיצתה מלאה חיששת, והיינו משום דאיתרע חזקה, כמו שכתו התוס' (בעמוד א') בר"ה יצטה. [והלהשון איתרע ליה רובה לאו דוקא אלא איתרע חזקה].

יח) גמי', תנן נתן לי בן במדינת הים וכו'. כתוב המשנה למלך (פ"ג מיבום הי"ג), דברישא דהאי מותניתין, אמרה מת בני ואחר כך בעלי, חולצת ולא מתייבמת. לא שייך לאקשוי דניחוש שמא יבואו עדים שמת בעל קודם, ואתה מצריכה כרוץ לכובונה. דהא כיון לדבריה מת בנה קודם והוא חילצה גמורה, שוויא לנפשה חתיכה דאסורה לכהן, ופשיטה שלא תהיה מותרת לכהן.

למיועטה מדאוריתא, מדומני לדידיה אפילו לכולא, וכדאיתא בחולין (פו). וכן כתבו התוס' בחולין (פו): ד"ה סמור, דהיכא דaicca חזקה חיש למיעוטא מן התורה, וביליכא חזקה הוי מדרבן. (ועיין לעיל אות ב') ט) גמי', סמור מיוטא דמפליות למחזקה דנקבות והוא ליה זכרים מיוטא. כתוב בשו"ת הריב"ש (סימן שע"ב), דלאו בכל תרי ספקי אמרנן הци, [בדמוכחה בתוס' בתובות (ט)]. ד"ה ואיבעית אימא, דאין מצורפין מיוט דאונס לצד שלא היה הונtot תחתיתו, ודוקא הכא דהci הועט בעה העולם שיש מחיצה זקרים וממחוצה נקבות, וכיוון שיש מיוט מפליות ממילא על כרחך הזכרים הם מיוט. אבל בשאר ספק בגין ספק תחתיו ספק איןו תחתיו לא שייך לומר שיש פלאג ופלגא בעולם, ולהיכי אי אפשר לומר סמור מיוטא לפלאג, שנאמר שצד הרצון תחתיו הוא מיוט. י) רש"י ד"ה מה לי, בתוה"ד, לאו הרחקה דרבנן בדבר המותר, דנימא לכרת עביד הרחקה לאלו לא עביד וכו'. הקשה התורמת הדרשן (סימן ר"ג), הא לעיל (פ.ב). מיתינן להא מילתא גבי חומרא דרבנן דביטול ברוב, אף שאינו חשש דאוריתא.

דף קיט ע"ב

יא) גמי', רישא חזקה ליבום וכו' לא תנשא ולא תתייבם. ופירשו רשי"י בר"ה רישא, ותוס' בר"ה חזקה, ותוס' לעיל (בעמוד א') בר"ה מוחורתא, דהאי שינויא קאי אליבא דרבני מאיר. אבל הרשב"א כתוב, דמהרי"ף (מד: בדפי הריב"ף) שהביאו למתרניתין, ולא כתוב דלא קיימת אין הци, משמע שפירש, דהאי שינויא קאי אף אליבא דרבנן. דכיוון דaicca חזקה בהדי מיוטא, אף לרבען החישין למיוטא. וכן כתבו בתוס' חד מקמא הנדפס על הגילון. וכן כתבו התוס' בבכורות (ב): ד"ה חלב, דמדפליג ר' יהושע בסיפא מותניתין ולא פליג ברישא, משמע דברישא מודה דחיישין, כיון דaicca חזקה בהדי מיוט. ומכל מקום ייכא פלוגתא בזה, דרבבי מאיר הוי ספק גמור ומהני אף לכולא, [בספק טומאה], אבל לדידן לא אמרנן סמור מיוטא לחזקה להחשייבו לשפק אלא לחומרא, ולא לכולא.

יב) גמי', סמור מיוטא דמפליות וכו'. הקשה הרשב"א, אמראי לא נצרכ' נמי למיועטה שאין מהתערבות כלל, והנהו תרי מיוטי הוו כפלגא, ועם החזקה הוי ליה כרובה נגד הרוב מהתערבות יוולדות. ותירץ, דשמא מיוט שאין מהתערבות הוי מיוטא דמיוטא ולא חשיב. עוד תירץ, ודוקא מיוט שהוא מותיר הרוב בגין מיוטה מפליות שהוא מותיר רוב המתערבות, מהני להצטרף בהדי חזקה. מה שאן בן מיוט שאין מהתערבות שהוא מיוט בעניינו עצמו ואינו מהרוב, אינו חשוב להצטרף עם החזקה לעמוד כנגד הרוב. [ולהיא שינויא, אכתבי יקשה מהא דלעיל (בעמוד א') אמרנן, סמור מיוטא דמפליות למחזקה דנקבות, דבזה לא שייך תירוץ הרשב"א, דהתם לא נקטו לעמוד כנגד הרוב. (א.ג.ג.)].

יג) גמי', ומיעוטא דמיוטא לא חיש רב' מאיר. כתוב הרשב"א דלשיטת הריב"ף (עיין באות ט'), הא דהוזרכו לומר דמיוטא דמיוטא לא חיש רב' מאיר, לא משוםداولין הכא אליבא דרב' מאיר לחוד. אלא לומר דאפיקו רב' מאיר מודה בזה.

דחווי סימן מובהק). והקשה הרשב"א, דמלילשנא דמתניתין משמעו, שאין מיידין על האדם אלא על ידי פרצוף פנים וחוטם, דהינו אפילו כשרואים את כל האדם. ורבינו תם (בספר הישר חלק התשובות סימן צב ד"ה נ"ל פירושא) כתוב, ואדרבא במתניתין משמעו שלא מيري שראו כל האדם, אלא הפרצוף בלבד. אדם כן, הויה לה למתניתן, "אללא אמר בן ראו פרצוף פנים עמו החוטם". ועוד הקשה הרשב"א, מדרתני אף על פי שיש סימנים בגופו, משמעו דמيري אפילו בمعنى על כלו. וכותב העורך לנור, דרבינו תם הדכרת פרצוף פנים עם החוטם בלבד לא מיקרי טביעות עין אלא סימן, ניחא, דתנה בא סימנון מيري, ועלה קאמר שלא מהני סימניין בגופו ובכלייו אלא פרצוף פנים עם חוטם, אבל בטביעות עין לא מيري כלל.

(ח) בא"ד, ואפילו לאחר כמה ימים וכור. הגנומוקי יוסף (הובא באות הקודמת) כתוב, דבهائي דין נמי פליגי הרשב"א והרא"ה והרייטב"א ארבעינו.

(ו) בא"ד, היכא שאין ידוע מתי נהרג אין לתלותו אלא בתוך ג' ימים. כתוב הרשב"א דלפי גירסת דיין במתניתין "אללא עד ג' ימים" משמעו, דבעינן שידעו בו כדי שהוא תוך ג' ימים. והביא, שיש גורסין "בל שעברו עליו ג' ימים אין מעידין", ולפי זה משמעו דוקא כשהידעו שהוא לאחר ג' אין מעידין, הא סתמא מעידין.

(ז) Tos' ד"ה מצאו, בתוה"ד, ויש לומר בגין דaicא עדים שאיבדו דהשתא ליכא מיגו. הקשה העורך לנור, אם כן מהי הסימנון, הרי אין לו נאמנות, וכיון שראה עתה את החפץ יודע את הסימנון. ותירץ, דאפשר דתלין דלא עין בו כל כך לידי כל הסימנון, ועל כן יש להאמין כאשרנו שואلين אותו הסימנון והוא אומרן. [ויש לומר על פי מה שכתו התוס' בגיןין (כו): ד"ה מועלם, שלא שראה שסביר בעל בזיהר לומר שהגט שלו לקלקלה, אלא שהוא סבור שהוא שלו בין שהשם שבוגט בשמו, וכך אמר שמכירו בטביעות עין אף שבאמת אינו מכיר. ואם כן ניחא, דaicא סימנון, אם איתא שבשלו לא היה סימנון אלו לא היה משקר בזיהר, שיודע הוא שאין זה גיטו, וכך מהתמונן ליה שהיה לו סימנון כאלו, אף שראה אותם עתה. (א.ג.)]

(ח) בא"ד, ומזהירות על ידי סימן זה שמצוין קשור בכיס, ולהבי נקט כיס וארנק. המהרש"א ביאר כוונתם. دائמיiri באיכא סימן או בטביעות עין בגוף הכלאי, לא הויה ליה למינקת כיס וארנק כלל, אלא שיש לו סימן או בטביעות עין בגט עצמו.

(ט) Tos' ד"ה אמר רבא, בסוחה"ד, אי נמי דחשבי כייס וטבעת סימן מובהק, היישרש יעקב הביא, דבשווית פני יהושע (סימן נ') פירש כוונתם, דיש סימן מובהק בכיס עצמו. ותמה, דבלשון התוס' לא משמעו כן, אלא, דכוונתם לפי מה שכתו בסוף ד"ה מצאו, שהסימן הוא מה שקשרו בכיס, ועל זה כתבו דהשתא קאמר הרבה דחשיב סימן מובהק.

דף קכ ע"ב

(י) רשי"י ד"ה מובהק הוא, ואע"ג דסימן דרבנן אסימן כי האי סמכין אפילו באיסור דאוריתא. וכן כתבו התוס' לעיל (קטו): ד"ה וקאמרי, ובבית יוסף (סימן י"ז) הביא ראות לה.

(יט) מתני' נתיבומו ומתו היבמין. העורך לנור הביא דהורמ"ס והשו"ע נקבע נמי שנתייבומו על ידי יbam אחד. והקשה אם כן מי טעמא המשנה אירא בשנים. ותירץ, دائמיiri מתייבמות על ידי אחד היו צרות זו לו ממש. והויה אמיןא, דמשום הכלאי אין נאמנות עכשו, כיון ששונאות אחת את השניה מחמת היותן צרות. אבל אם היו מתייבמות לשניים, כיון שלא היו צרות, ולא עומדות להיות צרות, נאמנות.

(כ) Tos' ד"ה Mai טעמא, בתוה"ד, דלעיל ודאי שהביצה או היבמה באה להיעיד על חברתה, אין לה להיות נאמנת. כתוב התוס' הרא"ש, דלפי זה, בכל ב' צרות בבית אחד מודה רב כי אלעזר דאין נאמנת אחת מהן לומר מות בעלי, דחשייב שמידה גם לחברתה. [וזדוק באגונא דמתניתין ביבמה, לא חשיב שמתכוונת להיעיד לחברתה, כיון דיבמתה אינה ניתרת אלא ממילא. אמנם רשי"י בד"ה לאינסובי פירש דרי' אלעזר מيري ב' צרות בבית אחד]. וכל זה לפי מה דסביר רבע השתה. אבל במסקנא דסוגין אינה איתה בריתא, דרי' אלעזר פlige להדייא אף ב' צרות בבית אחד. [ומושמע דלפי זה ליתא לחילוק התוס', אבל לא קשיא מידי אמריא לא פlige, כיון דהחתם פlige בהדייא, וכל קושיות התוס' רק קודם דמייתין לביריתא. (א.ג.)] אמנם המהרש"א כתוב, דב' צרות בבית אחד מיקרי שמידה לעצמה ולא לחברתה. [ולפי זה ציריך לפרש דהא דתנן דערתה אינה נאמנת, ופירשו התוס' דהצורה מעידה על חברתה, הינו דוקא בשאמרה באופן שמכובח שמכובנת להתריר את חברתה, ובגון שאמרה מות בעלה, ולא אמרה מות בעלי, ודוחק. (ש.ב.)].

דף קכ ע"א

(א) גמי, ורבנן תמות נPsi עם פלשתים הוא דקעבה. הקשה העורך לנור, מה קילקול גורמת לחברתה, הא חברתה מתייבמת, ואף בלא דבריה. ואין לדוחק שהיתה כל אחת מכוכנות לקלקל חברתה, באם ימות היבם ותינשא לשוק, כאשר נעשה באמת. שלא מסתבר שמכוכנות לכך, משום דהוא מלטה שלא שכחיה. ועוד, דאפשר שהיא עצמה תתקלקל אם יבא לעלה, לחברתה לא תתקלקל אם עדין לא ימות יבמה ולא תינשא לשוק, ומאי תמות נPsi עם פלשתים איבא. ועוד, מדוע היא נישאת מיד, הא היה לה להמתין עד שימות היבם, דרך או יש קלקל לחברתה.

(ב) מתני', אלא על פרצוף פנים וכו'. הב"ח (אה"ז י"ז, כ"ד) הביא בשם רבינו ירוחם, דפרצוף פנים הינו לחיים לחוד.

(ג) מתני', ואפילו ראהו מגויר וצלוב. כתוב הב"ח (ס"י"ז, ב. ובשוו"ת (ישנות) סימן ע' ד"ה תשובה נראה), דנראה דהאי צלוב מيري בתלהו בידיו וכדכתיב (איבאה ה, י"ב) "שרים בְּקִם נָתַלוּ". אבל אם תלוחו בצווארו מעידין עליו אף שלא ראהו שמת, כיון שבודאי ימות, דהא נחנק מיד. והחלקת מחוקק (סקנ"ח) כתוב, דאפילו בכה"ג אין מעידין, דאפשר שיחתר החבל ויחיה. וככען זה כתוב בשוו"ת חותם סופר (ח"ג (אה"ע א) סימן עד).

(ד) Tos' ד"ה אין מעידין, ואומר רבנן תם דהינו דוקא בשאן שם אלא הפרצוף וכו'. הגנומוקי יוסף (מה. בדרפי הרי"ק) כתוב, דהרבש"א והרא"ה והרייטב"א פlige על רבינו תם, וסביר דלעולם אין מעידין ללא פרצוף עם חוטם, אלא אם כן יש סימן מובהק ממש בגופו, כגון שומא. (למאן דאמר

להמתין י"ב חדש כשאר טריפה. והביאו דין איתה בירושלמי (פ"ז ה"ד). והרמב"ן ביאר לשיטתו, דמאי דפליג רבי שמעון בן אלעזר מן הארכובה ולמעלה, היינו משום שיכול ליכות ולחיות, ובאי"א מאי איינו יכול ליכות ולחיות. והרשב"א כתוב, שהמים מכאיין וממייתין אותו לאחר י"ב חדש. וואיל לשיטתו, דעתמא דרבינו רבי שמעון בן אלעזר לאו משום שיכול ליכות, ואיינו יכול לפреш ברמב"ן, ולכך פירש דהמים הם גורמים המיטה (א.ג.).

יח גמ', והאמור רבה בר חנא לדידי חזיא לי ההוא טיעיא וכור' ולא אפסיקתיה לנערותיה, ופירש רשי"ב ב"ה ולא, שהיה נוער עד שמת. וכותב העורך לנו, דלפי זה קושית הגמרא דחוינן מגוייד שמת, ודרכי רבעא בסכין מלובנת לא קאי על ההוא מעשה, דהא אדרבא התם מת, ועל ידי סכין מלובנת לדברי הכל חי, [וכמו שפירש רשי"ב ב"ה מלובנת], אלא קאי אמרתניתין. והקשה, דמאי קושיא מההוא מעשה, וכי משום שפעם אחת חזינן שמת מוכח דלעלום מותים. ועוד, איך מדמי אדם לבמה, הא כתבו התוס' בזוחים (קטן). ד"ה דילמא בשם רבינו תם, דין לדמותם, כיון שאדם את ליה מולא. ועוד, אמרי מיתי לתרוצא דרבא אמרתניתין רק בתר האי קושיא דההוא טיעיא. וכותב לפреш באופן אחר, (וביאר זהה דברי הרוי"ף והרמב"ם, עי"ש), שלא אפסיקתיה לנערותיה, היינו, שלא זו בלבד שלא מות, אלא המשיך לחיות. אלא היה גם נוער כדרכו אחר כר', וחווין דמגוייד לא מות. ומשני אבי, היה באחישא הויא, כלומר שהיה על ידי בשפיטים, וכקדאיთא בסנהדרין (סז): למה נקרא שמן בשפיטים שמחישין בח של מעלה, והכי משמע בסנהדרין שם דעל ידי בשפיטים יכול לחיות. ורבא משני, דההוא מעשה היה על ידי סכין מלובנת, ובזה אף לתנא קמא דרבי שמעון בן אלעזר איינו מות, כיון שהיה מלובן מעיקרה.

יט) תוס' ד"ה חיישין, בסוה"ד, אייכא למימר כgon דליך אילבול דrhoח בגונ בבייטה דרישיא ולא פרכס כלל הקשה העורך לנו, אם כן אמרי כתיב "אם יקום והתהלך בחוץ על משענותו ונקה המכחה". הא בלאו הכי נמי, משעה שפירכס, או שבא אליו הרוח כבר נפטר המכחה מגלוות. ויש לומר דהא דחיישין לבילול רוח או פירכווס, היינו בשעה שהמכחה קיימת. אבל כתראפהה קצת, אין תלות בbiloul רוח או פירכווס, וכל זמן שלא נטרפהה האדם לגמורי ומת לבסוף יתחייב המכחה. (יב.ב.). והתוס' בכתובות (לג): ד"ה דלמא תירצ' עוד, ודזוקא בשחת הסימני חיישין לבילול הרוח, דבקל הרוח מבלבלו, אבל בשאר חבלות איין רוח מזיק כל כר', כיון שיכולין לשמר יפה ולכורך על המכחה שום דבר.

דף קבא ע"א

א) גמ', ואנשנה רבא וכו' לברר חמשה יומי וכו', שאני מיא דעתمت. כתוב הרשב"א, דמדכתבת הרוי"ף (מה: בדפי הרוי"ף) שאפשר שהייה ארבעה וחמשה ימים ולא ישתנה, משמע, דיוותר מחמשה ימים לא אמרין דמייא צמתי. ופליג עלייה וכותב, דכיון דמייא צמתי, מהני אפיקו לוון מרווחה. והביאו שכן כתוב הרמב"ם (פ"ג מגוזין ה"ב), דאפיקו לאחר זמן מרווחה מהני. אמן הגרטא לפניו ברמב"ם, אפיקו אחר כמה ימים וכו' מעידין עליו, שאיינו משתנה ביום אלא אחר זמן מרובה. ומובואר, דאחר זמן מרובה משתנה, ודוקא בכמה ימים איינו משתנה.

יא) רשי"ד ר"ה מצאו קשר, בתוה"ד, שמא השאלו לאחר וקשר בו גט זה, והחוירו לה, ושכח בו את הגט. הקשה הישרש יעקב, אמרי לא פירש רשי"ד בנסיבות שנאבד הגט מהשואל, ובמו בחמור בסימני אוכף دائ' חיישין לשאלה לא מהדרין, משום דחיישין שאבד החמור מהשואל. [זהותם לא שיר לזכיר שהחויר לו החמור עם האוכף].

יב) רשי"ד ר"ה מENCHI, בסוה"ד, וכליו דגיטין היינו בין כל תשמייש ביתו בתיבותו שאין דרך להשאילם. וכן כתבו בתוס' ב"ה כליו בשם הריב"ן. והתוס' הרוא"ש כתוב, דבחנים פירש רשי"ד דמיiri בכלים שאין דרך להשאילם. כיון דהכא מיiri שמצוות במקום שדרכו להצעיע חפציו וזה גופא הסימן, ולא מחמת הכלים. אבל בתיו סתם אין סימן, כיון שתיכנן שאדם אחר נכנס לבתו וממנו נפל הגט, אבל בין כליו אין אדם אחר רגיל להכנס. ואפלו אם השאלה הכלים אין לחוש כיון שאינו קשור בכלים. בכללם,adam הוא קשור בכלים יש לחוש שבחשאיל הכלים קשור בו חברו הגט וכשהחויר הכלים שכח הגט הקשור בו].

יג) תוס' ד"ה כליו, בתוה"ד, ויש לומר דפשיטה ליה ודאי וכו' אבל קשה היכי מפקין מקרה וכו'. ביאר המהרא"ם, דכל זה מן התירוץ, וכונתם, דכיוון דמדאוריתא חיישין לשאלה, אף דרבנן הקילו לעניין ממון שלא נחש, ונחויר אבדה. מכל מקום כוונת הגמara לักษות מהא דדרשין מקרה דמהדרין חמור בסימני אוכף, וזה לא יתכן, اي חיישין לשאלה מדאוריתא.

יד) בא"ד, מיהו למסקנהathi שפיר דלא חיישין לשאלה. וכן נקט הנמקוי יוסף (מה. בדפי הרוי"ף), למסקנת הסוגיא. אמנם הבית יוסף (סימן י"ז, ב"ד) כתוב, שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש סביר דחיישין לשאלה. ותמה בバイור הגרא"א (סימן י"ז ס"ק פ"ג בליקוט), היכן מצא הבית יוסף בדבריהם דפסקו דחיישין לשאלה. ומכל מקום כתוב, דברא"ש (בבבא מציעא פ"ק סימן נ').

טו) ב"ה איבעית אמא, בסוה"ד, וללישנא קמא דחיישין לשאלה מירי התם שידוע שכר איבדו בחפותה. ציריך ביאור הא בראש דבריהם נקטו דההם מירי במכיר הגט. וצריך לומר דהשתאות הדרי בהו מהאי, וכשהא דידייק התוס' בגיטין (כח). ד"ה מצאו. אדם כן, אמרי קתני חפיסה כלל, דמשמע שהיכיר בחפותה ולא בגט, ולהכי הקשו למאן דאמר דחיישין לשאלה. (ש.ב.).

טז) גמ' למימרא דמגוייד חי וכו'. פירשו התוס' ב"ה למימרא, דסוגני מירי במגוייד מן הארכובה ולמעלה שהוא במקום שנעשה טרפה. אבל הרמב"ן והרשב"א פירשו, דמיiri מן הארכובה ולמטה. והוא דחקשו ומוי מצית מוקנית לה כרבי שמעון בן אלעזר מסיפה דמיiri מן הארכובה ולמעלה. ביאר הרמב"ן, דכיון דשמעין לרבי שמעון בן אלעזר דיכול ליכות מהני אף במכחה שמייתה, אם כן אף מן הארכובה ולמעלה נמי יכול ליכות מהנא ולחיות ולא טריפה הוא. והרשב"א ביאר, דכוונת הגמ' להקשות מהא דשמעין לרבי שמעון בן אלעזר בחוילין (מג:), דבמהה שנחתקו ורגליה מן הארכובה ולמעלה אינה טריפה, ואינו שיר לדבורי במגוייד כלל, דבאהי גונא אין טumo משום שיכול ליכות ולחיות.

יז) גמ', שאני מיא דמרזו מכחה. כתבו הרמב"ן והרשב"א, דלעלום בעי

אפילו במקום רחוק מהתיבה, אין כלום, ואפילו נשאת תצא, רשם ניצל על ידי עץ או קורה כדרך שניצולים פעים הרבה. גם, שם, הקשו התוס' בבכורות (ב): ד"ה חלב, לדעת רבינו תם שפסק, ובמקומות דאייכא חזקה נגד הרוב היישין למייעוטא, אמאי בדיעבד לא תצא, נימה סמור מייעוטא דמלתים, לחזקת אשת איש. ותירצוז, דברואה דמצו ושכיח טובא לא חיישין למייעוטא אף באיכא חזקה נגד הרוב. [אמנם התוס' לעיל (לו): ד"ה הא כתבו שהוא מייעוט המצו]. והמודבי (סימן פ"ב) תירץ עוד, דאפשר דמשום עיגונא הקילו בדיעבד.

(א) Tos' ד"ה ולא היא, ואע"ג דרוביו צורבא מרבען אי סליק כלל את ליה מכל מקום לא חיישין לאותו רוב כמו גבי גוססין וכו'. **בגליון מהרש"א** העיר, שלא דמי למגורי לגוטstein, דחתם לייכא אלא חדא רובא, אבל הכא אייכא תרי רובי, דכל מים שאין להם סוף הוא רוב למתה, דלהכי בדיעבד לא תצא אף באיניש דעתמא], ועוד אייכא רובא צורבא מרבען כלל את ליה. והקשה, מה הוצרכו להביא ראהיה מגוטstein, הרי ממוקומו הוא מוכח, דחוינן דכל מים שאין להם סוף לא סמכין ארובה דלמתה.

דף קבא ע"ב

(ב) גם, נפל לתוך בושן האש מעידין עליו. כתוב הרשב"א, דהינו בבשנש הוא עמוק ואני יכול לעלות משם. אבל לתוך מדורה אין מעידין, semua יצא משם, ואם שהה שיעור כדי ישירוף אף במדורה מעידין.

(ג) גם, יכשל בו זרעו. כתוב בשיטה מקובצת בבבא קמא (ב). דאף על גב דמת בנו בצמא, מכל מקום לא נכשל באוטו דבר ממש [דהינו בבור זה שחרפ אביו]. עוד איתא בלשון הגמי' (שם) אלא אמרתני דבר וכו', ופירש השיטה מקובצת בשם רבינו, אמרתי, בלאר השמעתי דבר זה לפני הקדוש ברוך הוא. ומה אמרתני, דבר שנטetur וכו'. והסתכם הקדוש ברוך הוא לדברי, שכן דרכו של הקדוש ברוך הוא שמסכים לסבירות הצדיקים שבדור. וכשנת בנו בצמא כבר מת רבי חנינא. והביא ראהיה לך מהא דיאיתא בחגיגה (טו), שלא היו אומרים דבר מתחיבתא דראקיעא בשם רבי מאיר, מפני שלמד מאחר. עד שאמר רבי אהבו לאליהו, ומאי איכפת ליה, אגוז מצא, בירר את האוכל, וזרק את הפסולת. והסתכם הקדוש ברוך הוא לדעתו.

(ד) רשי' ד"ה של רחלים, זה אילו של יצחק. ורשי' ד"ה זקן אחד מנהיגו כתוב, זה אברם. וביאר מהרשר"א (בחידושי אגדות), דהינו שניצלה בזכות עקידת יצחק, דכתיב הtam "אשר יאמר היום בהר ה' יראה", ופירש רשי' על התורה (בראשית כב, יד) שתראה עקידת רבי יראה זוז לשלוח לישראל ולהצילם מהפערנותה.

(טו) גם, ורבי מאיר מאי טעמא אמר רב בהנא ביפין על גבי ביפין הוא. כתוב הרשב"א, דלפי זה ציריך לומר דהא דפלי' רבי מאיר בכל מים שיש להן סוף, לא מירוי בשחה ג' ימים. דהא בליך ביפין מודה רבי מאיר שאפשר שישחה שם ג' ימים בלבד, אלא מירוי בשיעור שתצא נשוא, ודוקא תוך ג' ימים.

(טו) גם, כי ההוא דהוה קامر ואזלוי וכו' שכיב חיואי ואנסבה רב יוסף

(ב) גם, אלא אי אמרת לחומרא פלי' איןaho דעביד במאן. הרשב"א הקשה מכאן על דברי רבינו תם בתוס' לעיל (קב). ד"ה אין, דבגוף שלם או בהכרת פנים כשלא נחבל מעידין אף לאחר ג' ימים. ומאי מקשין הכא, דאיירין בגונה שלא נחבל בפנוי, וגופו שלם היה, ודילמא הכירוהו בפרטוף פניו ובגופה. אלא ודאי דין להליך. אמן רבינו תם (הובא לעיל קב. אות ד) כתוב, דבר היה המשווה כאן, שלא היה בו טביעות עין, והוא ניכר רק על ידי סימני חוטם ופדותת ופרטוף. וביאר העורך לנו, שהגמרא ידעה שכך היה המשעה.

(ג) גם, שאנו מיא דצטמי. ביאר הרשב"א, דהוא מחמת קרירות המים. וכן איתא בירושלמי (פט"ז ה"ג) שצרכטו העינה.

(ד) גם, והאמרת מיא מרזו מכח הני מילוי היבא דאייכא מכח. כתוב המרדכי (סימן פ"ג) בשם ר"י, דהינו מרזו מקום המכחה. והב"ח (סימן י"ז, י"ז בكونט"א) כתוב, דמלשון רשי' בד"ה היבא שכח מבידין הכאב ונופח, משמע שכל הגוף כולו משתנה על ידי כן. וכותב, דכן משמעות כל הפסיקים מלבד הר"י שבמרדי הונכבר לעיל.

(ה) גם, שם. כתוב החלוקת מוחוק (סימן י"ז ס"ק נ'), דהא דמייא מרזו מכח הינו דוקא מכח שהיתה בשעת מיתה. אבל נתרפה קודם מיתה, או שנעשית לאחר מיתה, כגון על ידי שאכלו דגים, לא מרזו. וכותב על הגרוע"א (בגליון השולחן ערוך שם) דהוא הדין שלא אמרין מרזו המכח, אם נפל למים לאחר שנחרג. אף שהיתה המכח קודם.

(ו) גם, והני מילוי דכי אסקיה חזיה בשעתיה. כתוב הרשב"א, דמדובר הריני' (מה: בדברי הריני') משמע, דהינו דוקא בגונה שראווهو בשעה שהעליהם מן המים, שלא השתתה כלל. אבל כתוב, דמלשון הרמב"ם (פי"ג מגושין הט"ו) משמע, שלא בעין שיראווهو בשעה שעלה מן המים ממש, אלא לזמן מועט בשעה חרда. עד כתוב, דמדובר הרמב"ם משמע, דוקא אם נתפח אין מעידין עליו, אבל בשוראים שלא נתפח אפשר להעיר אף באשתה. וכותב, דמלשון הגمرا משמע שלא כהרמב"ם, אלא לדלעולם חיישין שנתפח, אלא שאין ניכר.

(ז) גם, אבל אישתהי מתפלח לטפת. כתבו הרמב"ן והרשב"א, דהינו אפילו, שלא שהה ג' ימים (ממייתתו). ובשות' הריב"ש (שפ) הסתפק בזה. וכותב, דאפשר דוקא אם שהה ג' ימים במים משתנה כשמעלין אותו אחר כך.

(ח) גם, ושאין להם סוף אשתו אסורה. כתבו התוס' לעיל (לו): ד"ה הא בשם ר"י, דהטעם שלא סמכו על רוב מתים במים שאין להם סוף, משום דהוא מייעוט המצו. והתוס' בבבא מציעא (ב): ד"ה איסורה כתבו הטעם, דבאשת איש החמירו. [ומשמע מדבריהם שלא סמכו אפילו על רוב מעליין, דהשו אשת איש לממון דין הולcin בו אחר הרוב (א.ג)]. ובתוס' בבכורות (ב): ד"ה חלב לפפי הගה השיטה מקובצת אותן י' כתבו, דהחמירו משום דאייכא חזקת אשת איש כנגד הרוב, ובuczirof' חומרא דאשת איש, אבל בעלמא לא החמיר אף במקומות החזקה, כיון דהמייעוט לא שכיה.

(ט) גם, דיעבד אין. כתוב בששות' הרשב"א (המיוחסות לרמב"ן, סימן קכ"ח), דהא דאמרין אם נשאת לא תצא, הינו דוקא כשהעד ראה שהאדם טבע במים וכיסוהו המים וששה עליו. אבל אם לא ראה אלא ספינה שנשברה,

לבית דין כמו בבית דין. אלא על כרחך דלulos לא מהני להתייר על פי העדות, אלא כשבאה העדות לפני בית דין. ולהכי צריך לחדר שם מעיד מפני עד שהעד חוץ לבית דין מהני.

(ז) רשי' ד"ה ס"א **לבשתה כטונדרקייה**, בסזה"ד, ועל הסימניין סמכו. כתוב בשוח'ת אבני מילואים (ח'א סימן נב שאלת בענין עסק עגונה), דזה אינוMLSון רשי', דבאמת לא על הסימניין סמכו אלא טעמא דרבי עקיבא משום דהיתה מסיחה לפני תומה כדאיתא בעמוד ב'.

דף קכט ע"ב

(ח) גמ', והא היה חברנו קאמרי לה. כתוב הרשב"א, דמהכא שמעין דכל שאומרים לו היה פלוני שהלך עמר, אין זה מסיח לפני תומו. ומשמעו משלונו לבארה, ודוקא מחלוקת שאומר היה פלוני **שהלך עמן** לא מיקרי לפני תומו, כלומר שיעודים שהיה עמו, אבל אם שואלים על סתם פלוני ולא יודעים שהוא עמו, מיקרי מסיח לפני תומו, דיבול לומר אריני יודע וממנו כלום. אבל הרמ"א (סימן י"ז סט"ו) כתוב,adam shalllo לו היה חברינו ואמר שמת, אין זה לפני תומו. וכותב הבית שמואל (ס"ק מ"ג), דמשמעו שאפילו לא הניחו אותו חוליה שם, כל ששאללו לו לא מיקרי מסיח לפני תומו.

(ט) גמ', שם. כתוב החלוקת מוחוק (סימן י"ז ס"ק ל'), adam shallho ואמר שמת, ולאחר זמן רב אמר לאחרים במסיח לפני תומו, נאמן, דמיקרי מסיח לפני תומו. וכותב, **שמעה רמ"א** (סעיף ט"ו) ממשעג, דאף בכחאי גונא לא מיקרי מסיח לפני תומו.

(י) גמ', בין דחויתינהו בכיא, אמרו לה היה חברינו וכו'. כתוב הרוי'ק (מו): בדף הרוי'ק, דשמעין מהא דהיכא דמתהיל הכותוי ומסיח לפני תומו, אף על גב דהדרינה ומגלא למליטה מיניה שפיר לא נפיק מחלוקת מסיח לפני תומו. וכותב השב **שמעתתא** (ש"ז פ"ח), דMOVICH מדברי הרוי'ק, דמה שהוציאה להם מקהל ותרמilo לא מיקרי אומדן והוכחה טפי, adam יש בזה מעלה DAOMDNA, איך מוכיח מכאן הרוי'ק לשאר מסיח לפני תומו. והקשה, adam כן אמר היוצר רבי עקיבא כלל מה שהוציאה להם מקהל ותרמilo, דמשמע לכאורה דמחמת אומדןות אלו היה טעם להאמינה טפי. ועוד הקשה (שם פ"ט), Mai דעתיהו דרבנן שהביבאו ראה מהיא דפונדרקייה, הא אינו נמי מודו דיין נכרי נאמן אלא במסיח לפני תומו, ומאי דמוכשרי מטעם עדות היינו דוקאASAה ועובד ושפהה, אבל לא נכרי]. ותירץ, דרבנן סביר דכיוון דרך התחלת דבריה היו לפני תומה, מיקרי רק מקצת מסיח לפני תומו, ומכל מקום מהני כיוון דՏסמיין אחזקה דדייקא רבי עקיבא סבר דהנאמנות היה דוקא משום שהוציאה מקהל ותרמilo, ובצערוף זה החשיב מיסיח לפני תומו גמור, ומסיח לפני תומו גמור עדיף מעדות אשא, וליכא הוכחה מכאן עדות אשא מהני. והרוי'ק אויל לפני Mai דקיים לנו כרבנן, והנאמנות לא הייתה ממש מקהל ותרמilo, ועל כרחך דמהני אף מקצת מסיח לפני תומו.

(יא) גמ', **תנאי היא וכו'**. ביאר הריטב"א, דהני תנאי דבריותות אלו פלייגי בדעת רבי טרפון, דהא תרויהו נאמרו בשם רבי טרפון, ולא היו בו' מעשים

لدביתהו. כתוב הריטב"א, דמהכא מוכח דנכרי מסיח לפני תומו סגי שיאמר מת פלוני, ואין ציריך שיאמר קברתיו. וכך דלקמן (כב). איך בא כמו מעשים שאמרו קברתיו, הכי הוא מעשה. אמנים כתוב שהרמב"ם (פי"ג מגירושין ה"ה), מציריך שיאמר הנכרי קברתיו. ותמה עלייו מעשה דחיווי ומעשה דחסה דבסטון, דאף שלא אמרו קברתיו נאמניין. ובvier, דשאני הכא שאמר מאן איך בי פלוני שכיב פלוני, דכיוון דמעיל נפשיה להכרייז ולומר כן, اي לא הוה קים לייה שמת לא היה אומר. והמגיד משנה כתוב, דהרבב"ם לא מציריך שיאמר קברתיו אלא כשאינו מזכיר שם האיש שראהו שמת, כגון שאומר אדם שהוא עמי.

דף קכט ע"א

(א) Tos' ד"ה של עזקה, בתוה"ד, דהא בהדייא תניא בתורת כהנים ואת ענבי ניריך לא תבצור מן המשמור اي אתה בוצר וכו'. והרמב"ן הביא דרש"י בפירוש התורה (ויקרא כה, ה) מפרש דקאי על הבוצר בדרך בעלים שאינו מפיקים, ועל זה עובר בלאו. ועיין ברמב"ן בפירוש התורה (שם).

(ב) גמ', ושוב מעשה בקולר של בני אדם וכו'. כתוב הרמב"ם (פי"ג מגירושין ה"א), שהיו תפוסין בקולר. ובvier החלוקת מוחוק (סימן י"ז ס"ק ל"ז), Dai לאו הכி מנא לן דהנהו שמתו הם אלו שהלכו. וכותב, דלפירוש רש"י בד"ה קולר שפירוש חברה, אבל לא שהיו תפוסין בקולר. ציריך לומר, דמנין של עשרה הוא סימן.

(ג) גמ', שהיו מהלכין לכרכום ביותר. ופירוש רש"י בד"ה לכרכום, כשבאה ביתר במצור. וכותב הרמב"ן לעיל (קטו), דמהכא יש לפשטוט הא דאיבעיא לנ' התם אי עד אחד במלחמה מהני, דהא הכא שעת מללחמה היהת, ואפילו הכי התירום על פי נכרי מיסיח לפני תומו, כל שכן שמתירין על פי עד אחד. והוא דלא פשיטנא ליה מהכא, יש לומר ממש דלא שמייע ליה הא ברייתא.

(ד) גמ', תנא דבי ר' ישמעאל בשעת הסכנה כותבין וגונתין אף על פי שאין מבירין. כתוב הריטב"א, דמכל מקום בעין לבבואה, ובלאו הכי חיישין שמא שדר הוא, דזה שכיח יותר מלחוש שערה מעידה בשקר. אבל כתוב דמורי מפרש, דלמאי דמסקין השתתא,תו אין ציריך לטיירוץ דבבואה דבבואה. דכמו דלא חיישין לצורה הכி נמי לא חיישין לשדר.

(ה) מתני, נזכר רבנן גמליאל שנחרגו הרוגים בתל ארוזה והשיא ר"ג נשותיהם על פי עד אחד. במשנה שבמשניות הגירסת והשיא רבנן גמליאל "הזקן" נשותיהם. דהינו שר"ג נזכר, שזקנו רבנן הזקן התיר נשותיהם של ההרוגים בתל ארוזה. והתפא"י (יבין אותן מה) כתוב, דלא גרטין הזקן, דזה היה רבנן גמליאל השני בנו של רש"ב"ג, [זהינו שעיל פ"ה העדות של רבי עקיבא, התיר רבנן גמליאל עצמו נשות ההרוגים דتل ארוזא].

(ו) מתני, והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד. כתוב בשוח'ת הגרע"א (ח'א סימן קכ"ג), דמהכא מוכח דלהתיר ASA לשוק בעין שתבא העדות לפני בית דין זוקא. Dai לאו הכי, מה החידוש עד מפי עד כשר, הא בכל דוכתא נמי עדים שמעדים שראו עדים שנחקרה עדותן בבית דין מהני, ולא מיקרי עד מפי עד. ואם بعدות אשא מהני עדות חוץ לבית דין, לעולם כשמעד מפי עד הוא בمعد על עדות שהתקבלה בבית דין, כיון שבזה חוץ

היתה שנחلكם זה מוה ונאמין לגבי הממון ולא לגבי ההיתר, ועל זה תירץ שאי אפשר לחلكם,adam kosheiyto שלא מסתבר שהמומן יגורום לו לא לנפשות אם כן מה תירץ. (א.ג.). והריטב"א דחה תירוץ זה, ואדרבא, כיון שהכתובה תלואה בהיתר לשוק, אין לנו להתיירה לשוק ללא דרישת הרמב"ן, וכיון דaicaca בה נמי דין נפשות דאיינו נאמן אלא דרישת וחקירה ולא תחול כתובתה. עוד תירץ הרמב"ן, דהאידנא בלאו היכי אין בה דין נפשות [כיון שאין דין נפשות בזמן זהה], ופליגי למאי דין טפי. דמר סבר, וכיון דaicaca כתובה דמי למומנות, דהא השתהא אין בה דין נפשות. וממר סבר וכיון דבעלמא איכא מיניה דין נפשות, כדיני נפשות דמי. ולהיכי אף דaicaca ביה ממון נמי, לא מקילין ממשום הממון.

אלא מעשה אחד, כדמותו בהני ברייתות, ופליגי אי הצעיר שם רבינו טרפון דרישת וחקירה אי לאו.

(ב) גמי, מор סבר וכיון דaicaca בתובה למשקל כדמי ממונות דמי. תמה הרמב"ן, וכיון דaicaca בה נמי דין נפשות דאיינו נאמן אלא דרישת וחקירה, איך הקילו להאמיןו بما שאינו ראוי להיות נאמן ממשום שיש בו גם דין ממונות. ותירץ, וכיון שרואוי שתגבגה כתובתה על ידי עדות זו, ואוי אפשר שתגבגה כתובתה אם לא נתירנה להנשא, דבעינן שיתקיים "לכשנתשאי לאחר תיטלי מה שכתוב ליכי". איתא לתקנתא דרבנן שלא להזכיר דרישת וחקירה, אף לגבי ההיתר לשוק. ווצעריך לומר שככל קושיות הרמב"ן

הדרן עלך האשה בתרא וסליקא לנו מסכת יבמות

הצטראפ גם אתה ללומדי ה"רף היומי" בעוזן!!!

זמן השיעור בדף היומי ע"י רבני הכול בכל יום בין השעות 10:30 - 9:30
בבית הכנסת 'שע'י קהילת אשכנז' רחוב חתם סופר 2 קריית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרצוים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבח
של אבונוכו'...

יתנדב עבورو איזה ספר חצץ לרבים ללימוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת
שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשימת הנפטר... (הה"ח נאהבת חדח"כ גפת"ז)

כתובת המערךת: רח' שאגת אריה 25/17 קריית ספר מודיעין עילית. טל/fax: 08-9741714

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל עניין 052-7113060 Dafyomi@okmail.co.il

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryId=1124>